

ISTRAŽIVAČKI IZVJEŠTAJ

Ispitivanje potreba nastavnika_ica i predstavnika_ca organizacija civilnoga društva za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja

Izveštaj sastavile:

- Maša Cek, Udruga Delta
- Sunčica Damjanović, Centar za građanske inicijative Poreč
- Anamarija Glavurdić, Udruga Breza
- Ema Žufić, Udruga Delta
- Sara Sušanj, Udruga Delta
- Jan Barić, volonter Udruge Delta

Mentorska podrška:

- Nikola Baketa, dr.sc.
- Elena Račevska, dr.sc.

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta MODUS, koji izvode Udruga "Delta", Centar za građanske inicijative Poreč, Udruga za rad s mladima „Breza“ iz Hrvatske i Menneskerettighetsakademiet iz Norveške. Projekt je podržan s € 135.000,00 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru Europskoga gospodarskog prostora i Norveških grantova. Sadržaj istraživačkog izvještaja isključiva je odgovornost Udruge „Delta“ i partnera te ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Sadržaj

NACRT ISTRAŽIVANJA.....	4
ANALIZA UPITNIKA.....	7
SURADNJA ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	15
PREPREKE: Što otežava suradnju škola i udruga u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?.....	22
POTREBE: Koje su predispozicije suradnje škola i organizacija civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?.....	24
ANALIZA FOKUSNIH GRUPA.....	26
ISKUSTVA SURADNJE ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	27
PREPREKE SURADNJE ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	32
POTREBE I PREDISPOZICIJE USPJEŠNE SURADNJE ŠKOLA I OCD-a U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	38
ZAKLJUČCI FOKUSNIH GRUPA.....	44
TL;DR: OSNOVNI ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA SURADNJE ŠKOLA I OCD-A U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	48
Prilog 1: Korišteni upitnici.....	50
Prilog 2: Protokol fokusnih grupa.....	69
Literatura.....	76

NACRT ISTRAŽIVANJA

Svrha istraživanja

Svrha je istraživanja prikupljanje podataka za izradu modela suradnje nastavnika_ca i djelatnika_ca organizacija civilnoga društva (dalje: OCD) u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire.

Cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Opći je cilj istraživanja utvrditi preduvjete za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova (dalje: škola) i OCD-a u području građanskog odgoja i obrazovanja. Sukladno općem cilju istraživanja, temeljno istraživačko pitanje jest: *Koje su potrebe nastavnika_ica i djelatnika_ca organizacija civilnoga društva za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na područja Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije?*

Sukladno općem cilju istraživanja i temeljnom istraživačkom pitanju, postavljena su sljedeća specifična istraživačka pitanja:

- (i) *Koji su postojeći oblici i područja suradnje između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske?*
- (ii) *Koje su postojeće prepreke za kvalitetnu suradnju odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske?*
- (iii) *Kako postići kvalitetnu suradnju odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i Republike Hrvatske?*

Predmet istraživanja

Predmet su istraživanja iskustva nastavnika_ica i djelatnika_ca OCD-a u provedbi i njihova mišljenja o preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između škola i OCD-a u području građanskog odgoja i obrazovanja.

Pregled problema

Sustavno provođenje građanskog odgoja i obrazovanja (dalje: GOO) jedan je od preduvjeta razvoja građanske kompetencije djece i mladih, a time i razvoja demokratskog društva aktivnih građana. Hrvatska je jedna od šest zemalja EU koje GOO uključuju samo kao međupredmetnu i interdisciplinarnu temu, a fond sati GOO u formalnom obrazovnom sustavu jest među najnižima u Europi (European Commission, 2018). Istraživanja pokazuju da ovakav model implementacije ima najslabiji utjecaj na znanje i interese učenika_ca (Šalaj, 2002). Inicijativom nekih jedinica lokalne i regionalne samouprave, tzv. riječki model GOO-a provodi se u desetak osnovnih škola oko 10 gradova i tri županije, a prepoznat je i na međunarodnoj razini kao primjer dobre prakse (Education and Training Monitor 2018). U ostalim, kao i svim srednjim školama, GOO se još uvijek provodi samo kao međupredmetna tema. Stručnjaci_kinje sa znanstveno-istraživačkih institucija, oni iz prakse, kao i oni iz GOOD inicijative (okuplja OCD-e koji se zalažu za kvalitetno uvođenje GOO-a i izdala je kritičko priopćenje o novom Kurikulu iz 2019.), suglasni su da aktualan oblik uvođenja GOO-a ne donosi pozitivne pomake.

Učenici_e su u istraživanju eksperimentalne provedbe GOO-a (Spajić-Vrkaš, 2014; 2015) izrazili želju da se nastava poveže s njihovim svakodnevnim životom te da se češće koriste aktivne, istraživačke i slične metode učenja. Nadalje, prema izvješću Europske komisije Education and Training Monitor 2018, obrazovanje i stručno usavršavanje nastavnog osoblja u području GOO-a nije adekvatno i usustavljeno, a ne postoje ni službeno definirane pedagoške kompetencije. O tome izvještavaju i učitelji_ce i nastavnici_e, koji smatraju da je njihovo fakultetsko obrazovanje i stručno usavršavanje u ovom području nedostatno i vrlo skromno (Spajić-Vrkaš, 2015). Njihovo povezivanje sa zajednicom, jedno od ključnih elemenata u provedbi GOO-a, još uvijek nije usustavljeno i ovisi o individualnim interesima, naporima i poznanstvima. Iako OCD-i svojim područjem djelovanja obuhvaćaju GOO, u praksi se često događa da nisu povezane sa školama, teško ulaze u škole sa svojim programima ako nisu odobreni od strane Ministarstva i viđeni su kao „politički sadržaj“ koji je u školama zabranjen (Spajić-Vrkaš, 2015).

Suradnja OCD-a i škola smatra se važnom za kvalitetnu provedbu GOO-a, ali ne postoje podaci o tome koliko se kvalitetno odvija, koliko se često i u kojim oblicima odvija te što je potrebno da bi bila uspješna. Osim toga, malo je izvora koji predlažu konkretne mjere za uspješnu suradnju i temeljne principe kojih bi se strane trebale pridržavati (npr. sporazum oko etičkih principa) te koji povezuju aktere u praksi. Ovo će se istraživanje baviti procjenom stanja (opisom dosadašnjih praksi), stavovima ciljanih skupina i procjenom potreba ciljanih skupina koja će služiti kao temelj za participativno kreiranje modela suradnje.

Ciljane skupine i uzorak

Upitnikom su obuhvaćeni predstavnici_e škola i OCD-a na području cijele Republike Hrvatske, a fokusnim grupama oni koji rade na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije. Točnije, upitnik je ispunilo 108 predstavnika_ca škola i 45 predstavnika_ica OCD-a s područja Republike Hrvatske. U fokusnim grupama sudjelovalo je ukupno 45 sudionika_ica s područja Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije, od čega 27 predstavnika_ca škola i 18 predstavnika_ca OCD-a.

Dok su sudionici_ce upitnika bili svi predstavnici_e škola i OCD-a, sudionici_e fokusnih grupa bili su predstavnici onih škola i OCD-a koje već surađuju na temama građanskog odgoja i obrazovanja. Na taj način osigurat će se širi pristup problematici, a dublji uvid pružit će oni s više iskustva.

Metode, postupci i instrumenti istraživanja

Za prikupljanje podataka koji odgovaraju na istraživačka pitanja koristio se mješoviti istraživački pristup. Točnije, kombinirao se kvantitativni i kvalitativni pristup u istraživanju (Este, Sitter i Maclaurin, 2009.) kako bi se uspješno odgovorilo na specifična istraživačka pitanja. Pri tome, radilo se o ugrađenom mješovitom nacrtu, u kojem su se kvantitativni podaci koristili za odgovor na prvo, a kvalitativni na drugo i treće specifično istraživačko pitanje. Istraživanje je na taj način ostalo otvoreno perspektivama i idejama sudionika_ica te omogućilo obuhvaćanje konteksta i „dubljeg“ pristupa preprekama i mogućnostima za suradnju, kao i pružilo odgovor na pitanja o oblicima i područjima suradnje između škola i OCD-a u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja.

Istraživanje je provedeno upotrebom dviju metoda: upitnika (*online* anketni upitnik) (Prilog 1) i fokusnih grupa (Prilog 2). Podaci su analizirani pomoću programa SPSS i NVIVO.

ANALIZA UPITNIKA

Opis upitnika

Izrađena su dva upitnika: jedan za predstavnike_ice odgojno-obrazovnih ustanova (dalje: škola) i jedan za predstavnike_ice organizacija civilnog društva (dalje: OCD) (Prilog 1). Upitnik za predstavnike_ice OCD-a bio je dostupan od 6. srpnja 2021. do 3. rujna 2021. godine, a za predstavnike_ice škola bio je dostupan za ispunjavanje od 6. rujna 2021. do 30. rujna 2021. godine. Upitnici se mogu pronaći u Prilogu 1.

Upitnici se sastoje od kombinacije otvorenih (npr. *Što je potrebno za savladavanje prepreka suradnje organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?*) i zatvorenih pitanja (npr. *Procijenite u kojoj se mjeri Vaša organizacija civilnog društva fokusira na navedene dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja svojim radom služeći se skalom od 1 do 5, gdje 1 znači „uopće ne“ a 5 „u potpunosti da“*), kao i načina odgovaranja: da/ne/neodlučan_a, višestruki izbor, skala Likertova tipa.

Upitnik za predstavnike_ice škola sastoji se od ukupno 24 pitanja raspoređenih u pet kategorija: Suradnja s OCD-ima, Prepreke uspješne suradnje, Dimenzije suradnje s OCD-ima, Opća pitanja (demografski podaci) i Dodatna pitanja za one koje žele više. Procijenjeno vrijeme potrebno za ispunjavanje upitnika jest deset do petnaest minuta, ovisno o tome Bolje: jesu li ispitanici odgovarali na dodatna pitanja. je li se odabralo odgovoriti na dodatna pitanja.

Upitnik za predstavnike_ice OCD-a sastoji se od ukupno 29 pitanja, također raspoređenih u pet kategorija: Djelokrug rada organizacije, Suradnja s odgojno-obrazovnim ustanovama, Prepreke uspješne suradnje, Demografski podaci i Dodatna pitanja za one koje žele više. Procijenjeno vrijeme potrebno za ispunjavanje upitnika jest petnaest do dvadeset minuta, ovisno o tome jesu li ispitanici odgovarali na dodatna pitanja

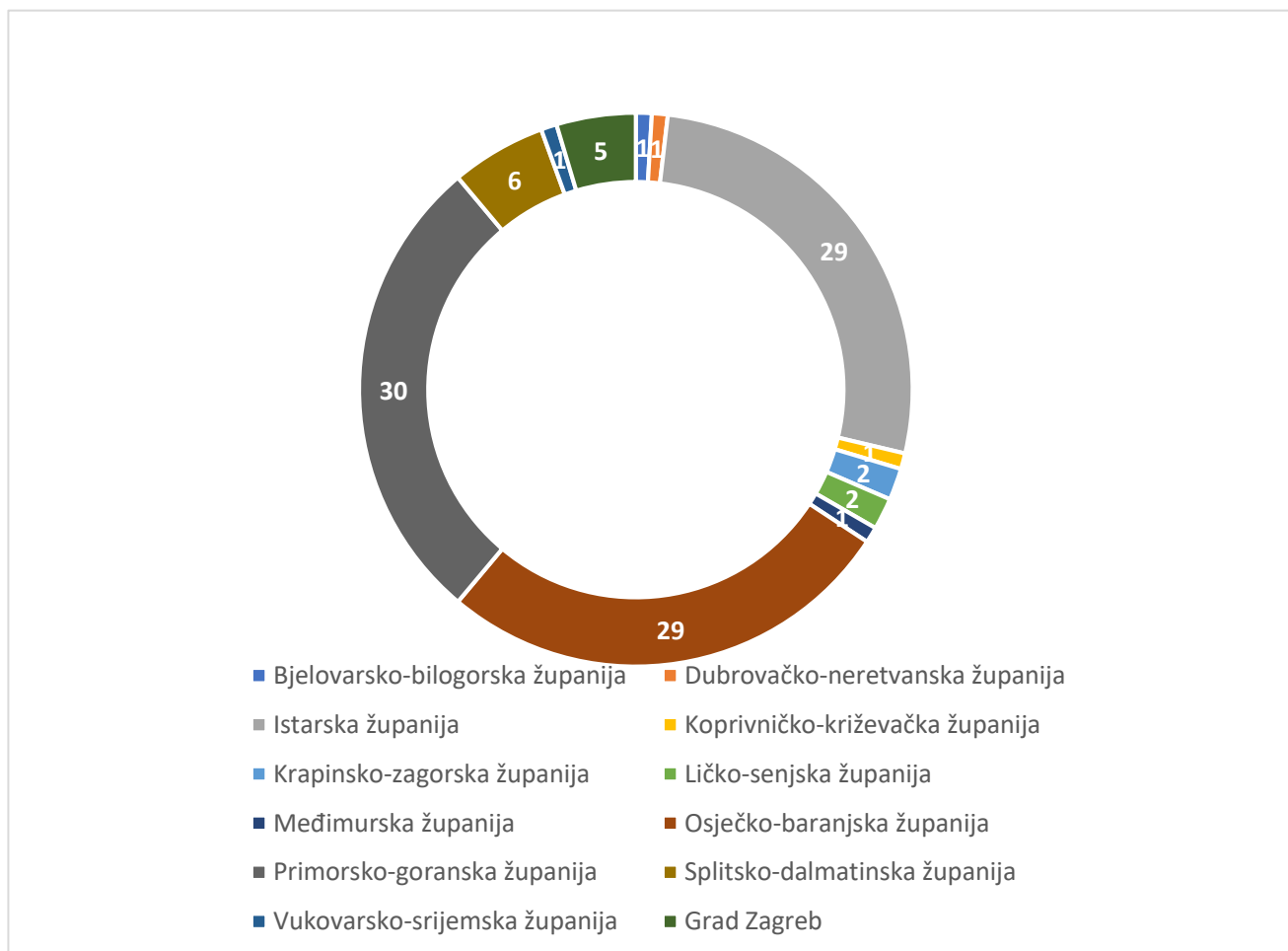
OPIS UZORKA

OPIS UZORKA PREDSTAVNIKA_CA ŠKOLA

Dob, spol i geografski položaj predstavnika_ca škola

Upitnik je ispunilo 108 predstavnika_ca škola, od čega 92 žene i 12 muškaraca, dok se četiri osobe nisu izjasnile o svojem spolu. Dob ispitanika_ica jest između 25 i 66 (M=45,5; SD=10,2).

Predstavnici_ce dolaze iz 12 županija Republike Hrvatske (Slika 1).

Slika 1. Podjela škola prema županijama

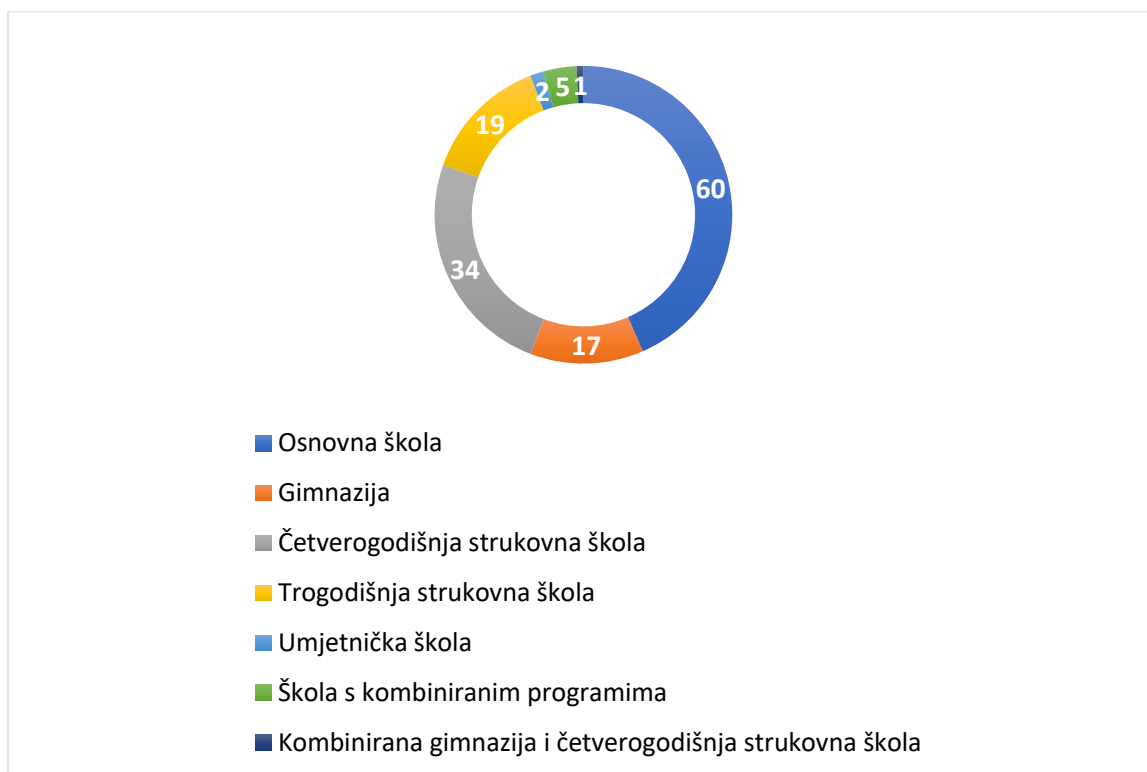
Upitnik je obuhvatio škole s područja 12 županija, a ispunilo ga je najviše predstavnika_ca s područja Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije. Gradovi ili općine iz kojih ispitanici dolaze prikazani su u Tablici 1.

Tablica 1. *Gradovi iz kojih dolaze predstavnici_e škola (N=45)*

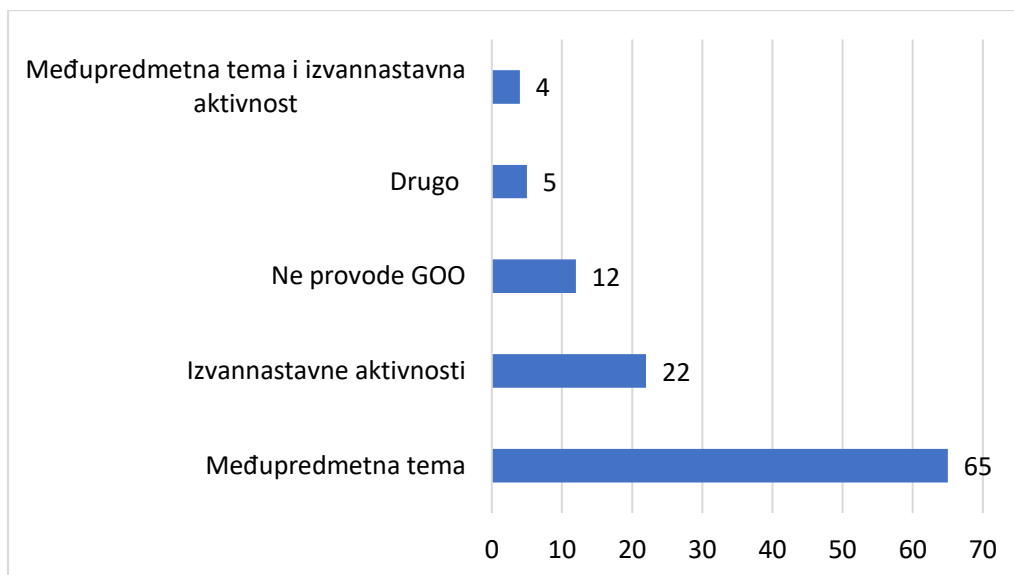
Grad/općina	Broj ispitanika_ca
Rijeka	22
Osijek	18
Poreč	11
Pula	8
Zagreb	4
Nespecificirano	4
Buje, Split	3
Bakar, Tar, Valpovo	2
Antunovac, Beli Manastir, Bizovac, Bjelovar, Bračević, Crikvenica, Čakovec, Delnice, Draž, Gospić, Josipovac, Kraljevica, Križevci, Labin, Mali Lošinj, Metković, Našice, Opatija, Oprtalj, Oroslavje, Popovac, Pregrada, Ravna Gora, Rovinj, Sesvete, Sinj, Vinkovci, Vrsar, Zmijavci	1

Tip škole i oblik provedbe građanskog odgoja i obrazovanja

Upitnik su ispunjavali ispitanici_e koji su zaposleni u osnovnim školama, gimnazijama, četverogodišnjim strukovnim školama, trogodišnjim strukovnim školama, umjetničkim školama, školama s kombiniranim programima te kombiniranom gimnazijom i četverogodišnjom strukovnom školom (Slika 2). Najviše ispitanika_ca GOO provodi kao međupredmetnu temu (Slika 3).

Slika 2. Podjela škola u kojima su ispitanici_e zaposleni prema tipu škole

Slika 3. Podjela ispitanika_ca prema obliku u kojem provode GOO

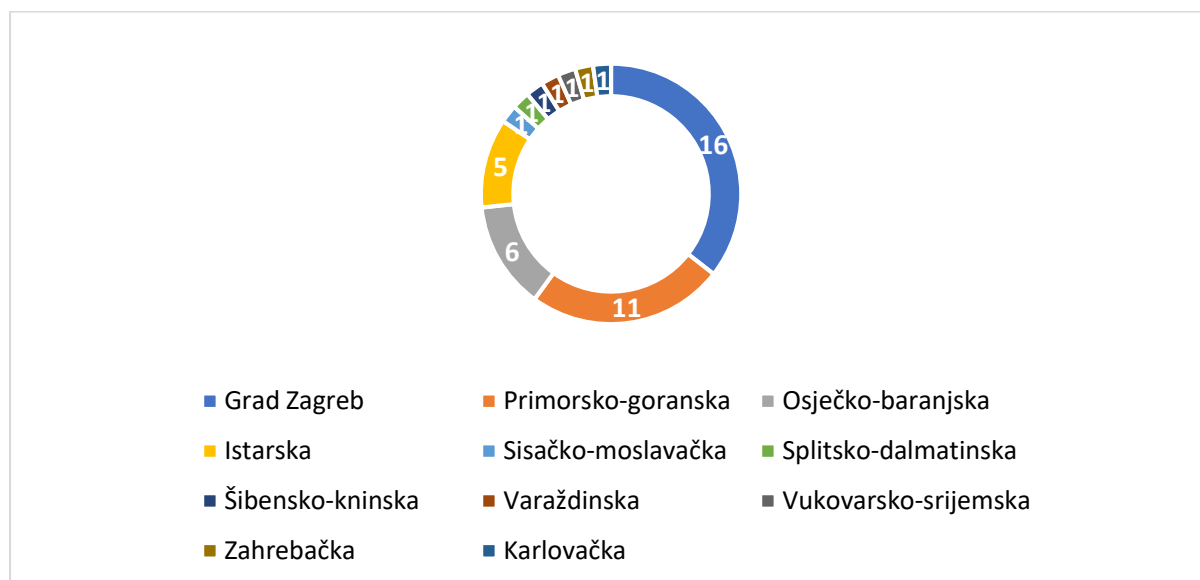

OPIS UZORKA PREDSTAVNIKA_CA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA

Dob, spol i geografski položaj predstavnika_ca OCD-a

Upitnik je ispunilo 45 predstavnika_ca OCD-a iz Hrvatske, od čega 38 žena i pet muškaraca, dok se dvije osobe nisu izjasnile o svojem spolu. Dob ispitanika bila je između 22 i 66 godina (M=40,1; SD=10,61).

Predstavnici_ce OCD-a su s područja iz 11 županija (Slika 4) i 16 gradova ili općina (Tablica 2) u Republici Hrvatskoj. Upitnik je obuhvatio OCD-e s područja 11 županija, a ispunilo ga je najviše predstavnika_ca s područja Grada Zagreba, Primorsko-goranske i Osječko-baranjske županije, odnosno iz Zagreba, Rijeke i Osijeka.

Slika 4. Podjela OCD-a prema županijama (frekvencija)

Tablica 2. Gradovi iz kojih dolaze predstavnici_e OCD-a (N=45)

Grad/općina	Broj ispitanika_ica
Zagreb	16
Rijeka	9
Osijek	5
Pula	3
Beli Manastir, Cres, Poreč, Karlovac, Kastav, Pazin, Petrinja, Split, Šibenik, Varaždin, Vukovar, Zaprešić	1

Kapaciteti i obilježja organizacija civilnog društva

Prikupljeni podaci samoprocjene predstavnika_ca upućuju na to da se OCD-i fokusiraju na dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja u različitoj mjeri: društvena i ljudsko-pravna dimenzija najzastupljenije su u radu OCD-a čiji su predstavnici_e ispunili upitnik. Slijede ih politička i kulturološka dimenzija, dok su ekološka i gospodarska dimenzija građanskog odgoja i obrazovanja najmanje zastupljene (Tablica 3). Primjećuje se pristranost uzorka koju treba imati na umu pri tumačenju daljnjih podataka, a koji su vezani za dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja, pogotovo u području ekološke dimenzije.

Tablica 3. *Prosječna zastupljenost pojedinih dimenzija građanskog odgoja i obrazovanja u radu ispitanih OCD-a (N=45).*

Naziv dimenzije	M	SD
Ekološka dimenzija	2,89	1,51
Ljudsko-pravna dimenzija	4,22	0,95
Politička dimenzija	3,80	1,01
Kulturološka dimenzija	3,22	1,24
Gospodarska dimenzija	2,73	1,30
Društvena dimenzija	4,33	0,98

Nadalje, prikupljeni su podaci o karakteristikama koje upućuju na kvalitetu rada OCD-a vezanima za građanski odgoj i obrazovanje. Predstavnici_e OCD-a procjenjuju kao uglavnom ili vrlo uspješnima u svim indikatorima kvalitete rada u području građanskog odgoja i obrazovanja, pogotovo u programskom usmjerenju vidljivom iz dokumentacije OCD-a, kao i angažiranju kompetentnih ljudskih resursa (Tablica 4).

Tablica 4. *Procjene indikatora kvalitete rada ispitanih OCD-a vezanih za građanski odgoj i obrazovanje (N=45)*

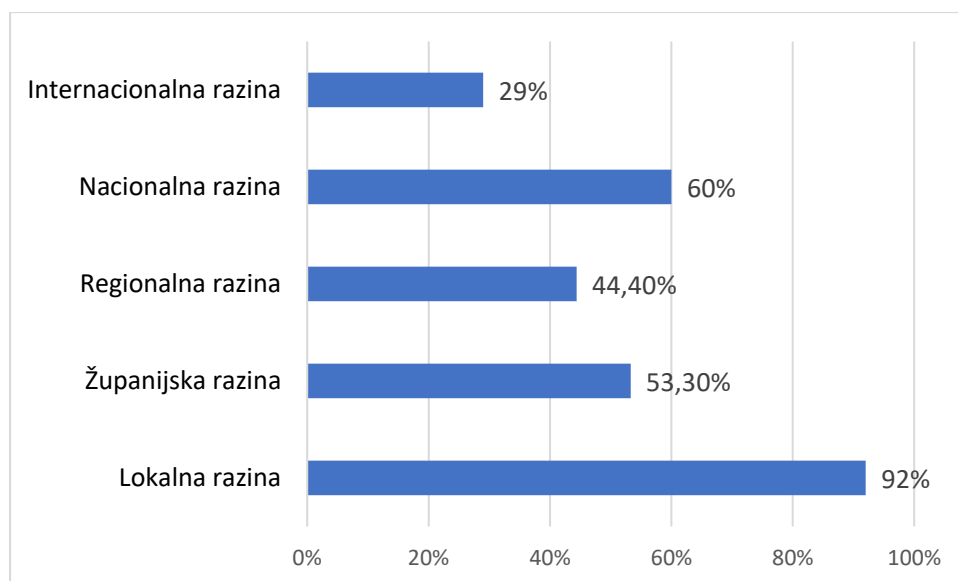
Naziv dimenzije	M	SD
Jasno programsko usmjerenje OCD-a prema edukacijskim aktivnostima iz područja GOO	4,16	1,09

OCD angažira osobe s odgovarajućim znanjima za provedbu GOO	4,07	1,12
Vidljivost aktivnosti vezanih za GOO na promotivnim kanalima OCD-a	3,91	1,22
Vidljiv i prepoznat rad OCD-a u području GOO od strane šire javnosti	3,78	1,30

Geografska razina djelovanja organizacija civilnog društva

Većina ispitanih OCD-a procjenjuje da djeluje na lokalnoj razini, a više od polovine djeluje i na nacionalnoj i županijskoj razini. Gotovo polovina djeluje i na regionalnoj razini, a nešto manje djeluje na internacionalnoj razini (Slika 5).

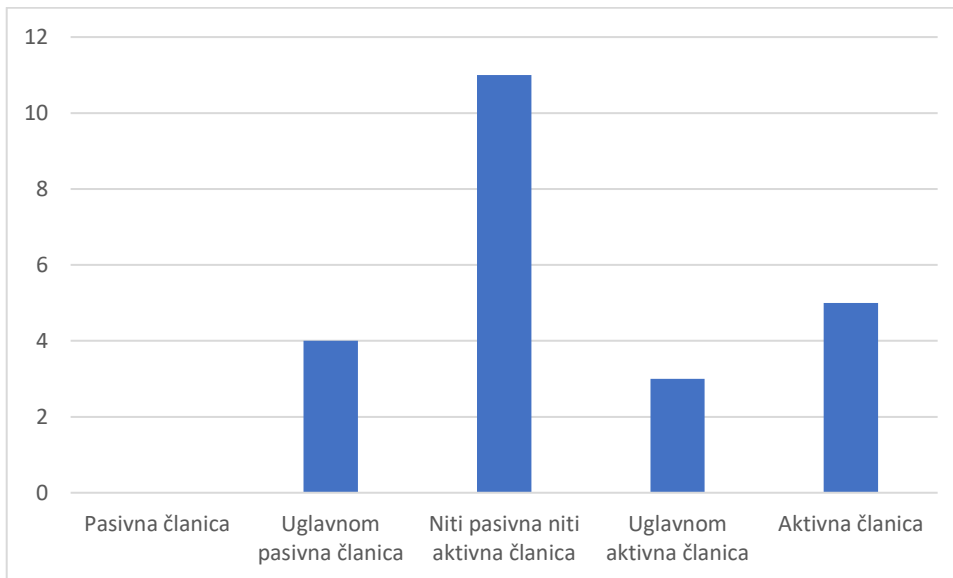

Slika 5. Podjela ispitanih OCD-a prema geografskom području djelovanja (N=45)

Članstvo u GOOD inicijativi

Predstavnic_i 22 OCD-a izjasnili su se da je OCD u članstvu GOOD inicijative, odnosno da se zalažu za kvalitetno i sustavno uvođenje GOO-a u formalno obrazovanje. Aktivnost OCD-a u GOOD inicijativi najviše njih procijenilo je kao onu između pasivne i aktivne članice (Slika 6).

Slika 6. Procjena aktivnosti ispitanih OCD-a u GOOD inicijativi

Kada ih se upitalo na koji način OCD sudjeluje u radu GOOD inicijative, pet osoba izjasnilo se da su OCD-ovi članovi koordinacije GOOD inicijative, dva da doprinose ovisno o mogućnostima, a ostali su opisivali različite razine uključivanja.

„Kontinuiranim praćenjem provedbe GOO-a u Hrvatskoj doprinosimo putem rasprava, dijeljenjem naših edukativnih materijala drugim članicama Inicijative i šire (stručnim suradnicima, učiteljima/nastavnicima), redovito se umrežavamo s drugim članicama Inicijative te ostvarujemo suradnje (posljednja u nizu bila je moderiranje panel rasprave o GOO-u tijekom Youth work in flux konferencije te su, dodatno, u suradnji s GOOD Inicijativom, naše dvije zaposlenice održale edukaciju za stručne suradnike o tome kako prepoznati znakove nasilja kod mladih, kako im pružiti podršku te kome i kako se obratiti za pomoć.“

Također, dva predstavnika_ce izrazili su želju za većim uključivanjem i prostorom za poboljšanjem suradnje.

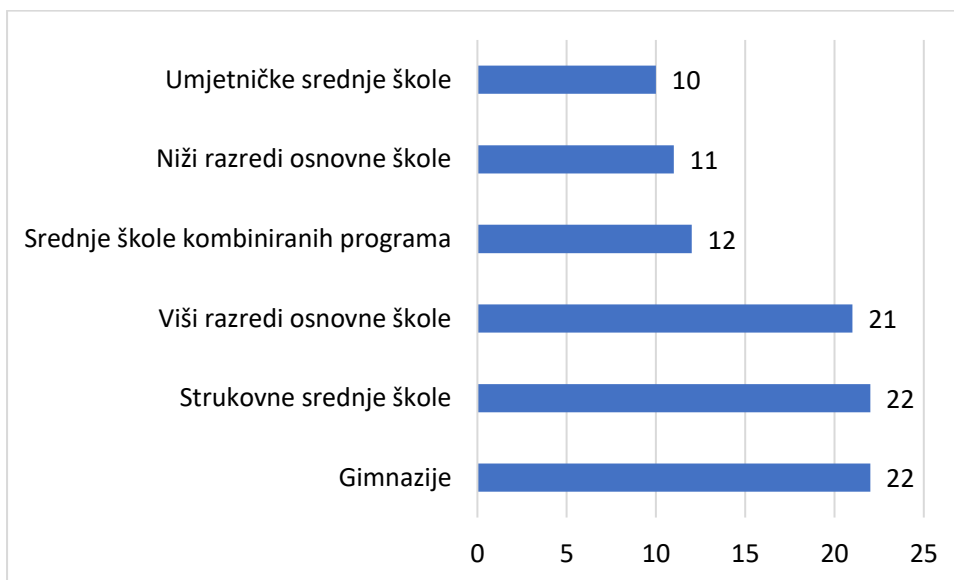

„Organizacija najviše doprinosi u pogledu zagovaranja za sustavnu i kvalitetnu provedbu građanskog odgoja i obrazovanja, pa u tom pogledu i GOOD inicijativu, ali zbog nejasno postavljenih uvjeta participacije unutar inicijative, teško je odrediti u kojoj je mjeri organizacija uistinu doprinosi radu inicijative. Sudjeluje u diseminaciji informacija te uspostavlja projektnu suradnju s drugim članicama GOOD inicijative, ali za samo funkcioniranje inicijative ne čini puno i nejasno bi li trebala u tom pogledu nešto i činiti ili je to posao koordinacije inicijative.“

SURADNJA ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Više od polovine predstavnika_ca škola i OCD-a međusobno surađuje u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, točnije 61% (27 osoba) predstavnika_ca OCD-a, kao i 58,30% (63 osobe) predstavnika_ca škola.

OCD-i su u 2021. godini surađivale s prosječno pet škola, u rasponu od jedne sve do 58 škola (medijan=5,00, IQR=13), a u posljednjih pet godina surađivale su s prosječno 20 škola, u rasponu od tri do čak 80 škola (medijan=20,00, IQR=29) (Slika 7).

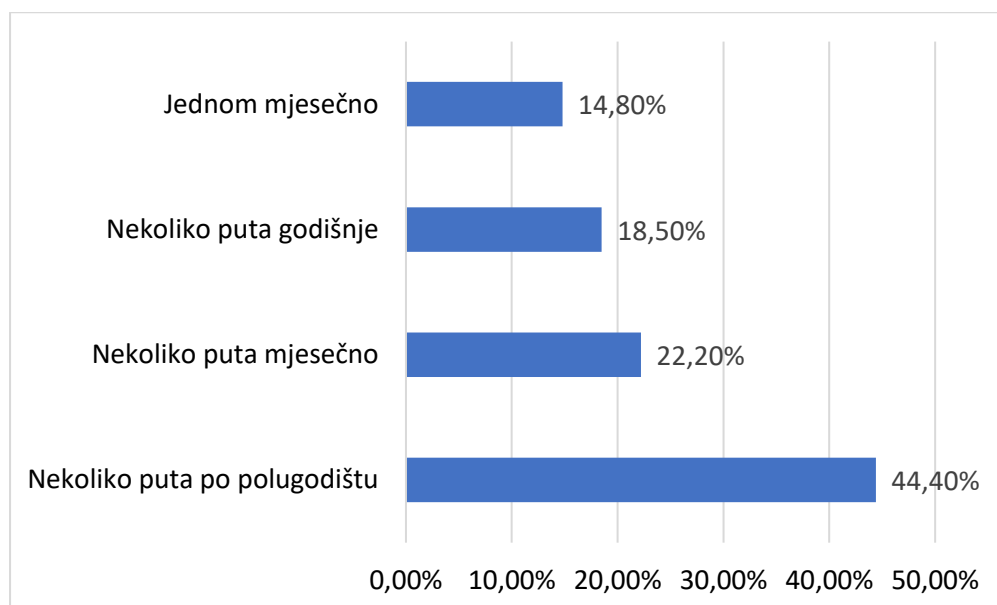
Slika 7: Podjela tipova škola s kojima surađuju ispitanici OCD-i.

Iz gornjeg prikaza izostavljeni su oni tipovi škola s manje od pet odabira, a možemo zaključiti da OCD-i najviše surađuju s gimnazijama, strukovnih srednjim školama i višim razredima osnovne škole.

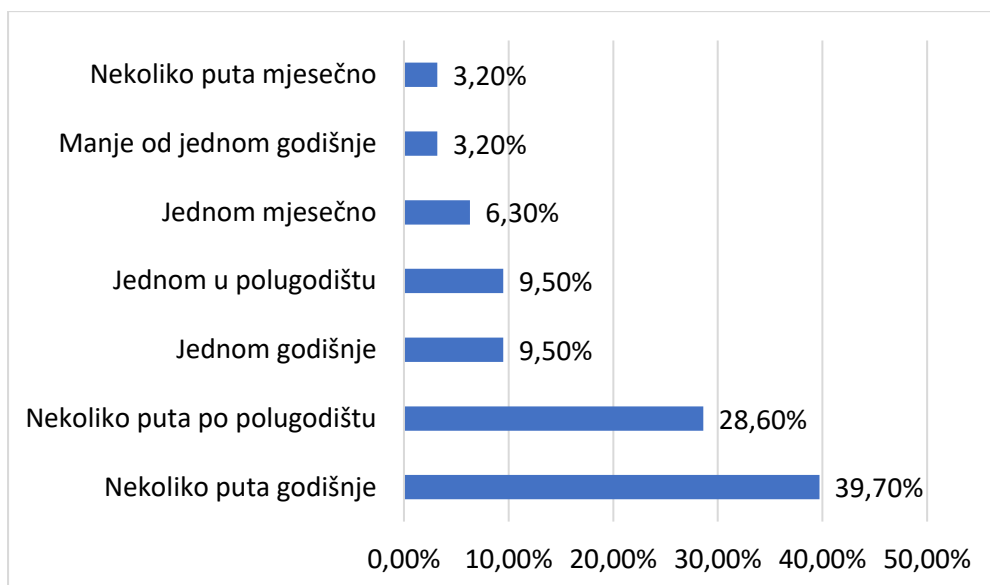
Koliko često škole i OCD-i surađuju u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Najviše ispitanih OCD-a koji surađuju sa školama čine to nekoliko puta u polugodištu (Slika 8), dok je najviše ispitanih predstavnika_ca škola izjavilo da surađuju s OCD nekoliko puta godišnje (Slika 9).

Slika 8. Učestalost suradnje ispitanih OCD-a sa školama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja

Slika 9. Učestalost suradnje ispitanih škola s OCD-ima u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja

Jesu li škole i OCD-i zadovoljne suradnjom?

Postoji znatna razlika u zadovoljstvu suradnjom između predstavnika škola i OCD-a ($t=2,037$; $df=88$; $p<0,05$), pri čemu su predstavnici škola zadovoljniji od predstavnika OCD-a (Tablica 9).

Tablica 9. Prosječne procjene zadovoljstva suradnjom u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja

Ispitane organizacije	N	M	SD
Organizacija civilnog društva	27	4,15	0,60
Škole	63	4,48	0,74

Kako i kojim metodama OCD-i i škole surađuju u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

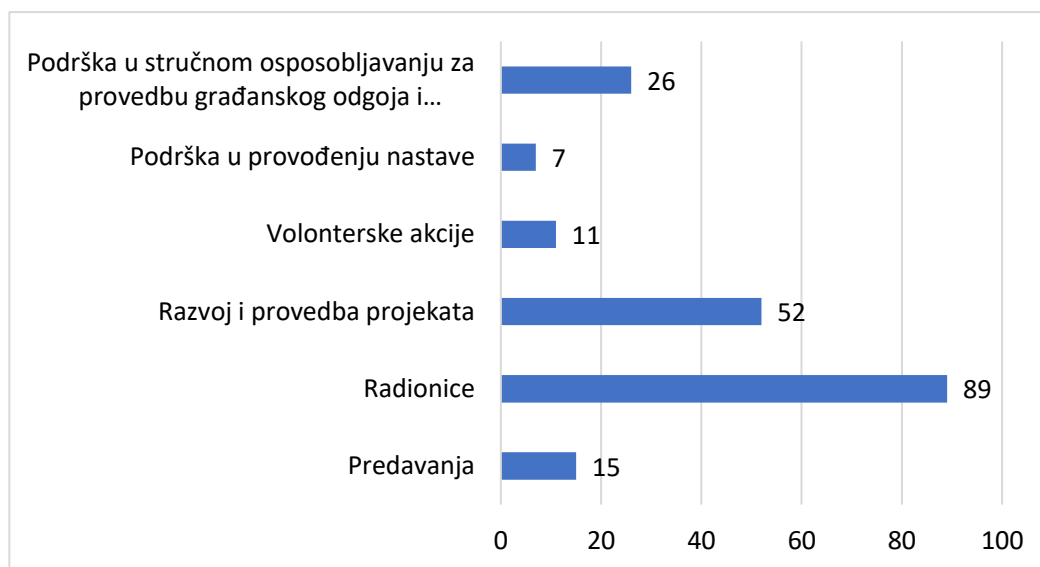
Kada se sve predstavnike_ice OCD-a, bez obzira na njihovo iskustvo suradnje, upitalo da rangiraju ono na čemu bi trebala počivati njihova suradnja sa školama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, najvažnijim su procijenili zajedničke projekte škola i OCD-a, dok su edukacijski programi odobreni od strane MZO/AZOO-a procijenjeni najmanje važnima (Slika 10).

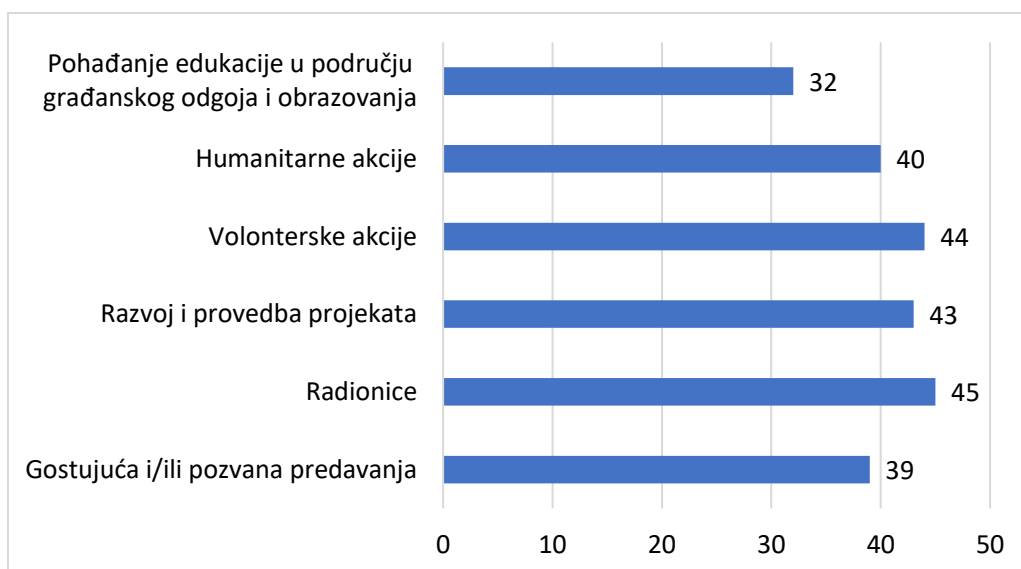
Rang	Naziv preduvjeta
1	Zajednički projekti škola i OCD-a
2	Osobna poznanstva
3	Preporuka zadovoljnih suradnika_ica
4	Povratna informacija učenika_ica
5	Pismeni sporazum OCD-a i škole
6	Edukacijski program odobren od strane MZO i/ili AZOO

Slika 10. Aspekti suradnje OCD-a sa školama rangirani po važnosti

Metode pri zajedničkom radu također se djelomično razlikuju kod OCD-a i škola. Kada surađuju sa školama, OCD-i najviše provode radionice i razvija projekte (Slika 11), dok predstavnici_e škola u suradnji s OCD-ima relativno podjednako koriste sve navedene metode, ali najmanje pohađanje edukacije u području građanskog odgoja i obrazovanja (slika 12).

Slika 11. Učestalost korištenja metoda u zajedničkoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja od strane predstavnika_ca OCD-a

Slika 12. Učestalost korištenja metoda u zajedničkoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja od strane predstavnika_ca škola

U kojim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja surađuju škole i udruge?

Predstavnici_e OCD-a procjenjuju da sa školama najčešće surađuju u području društvene, a zatim ljudsko-pravne dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja. Najmanje surađuju u provedbi tema ekološke i gospodarske dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja (Tablica 5). Jedno od mogućih objašnjenja je i pristranost uzorka. Naime, ispitanici iz OCD-a procjenjuju da se njihove organizacije manje bave ekološkom dimenzijom (Tablica 3), dok s druge strane 77,8% predstavnika_ca škola ističe suradnju u području ekološke dimenzije (Tablica 6).

Tablica 5: Prosječna učestalost suradnje OCD-a sa školama u navedenim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja procijenjena od strane predstavnika_ca OCD-a (N=27)

Naziv dimenzije	M	SD
Ekološka dimenzija	2,22	1,31
Ljudsko-pravna dimenzija	3,67	1,21

Politička dimenzija	2,63	2,93
Kulturološka dimenzija	2,93	1,41
Gospodarska dimenzija	2,22	1,22
Društvena dimenzija	4,48	0,80

Nadalje, najviše predstavnika_ca škola izjavljuje da surađuju u području ekološke, ljudsko-pravne i društvene dimenzije, nešto manje njih surađuje u području kulturološke dimenzije, a manje od pola u području političke i gospodarske dimenzije (Tablica 6).

Tablica 6. *Udio suradnje škola i OCD-a u navedenim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja procijenjena od strane predstavnika_ca škola (N=63)*

Naziv dimenzije	Suradnja s OCD-ima postoji	Suradnja s OCD-ima ne postoji	Neodlučan
Ekološka dimenzija	77,80%	12,70%	9,50%
Ljudsko-pravna dimenzija	81%	9,50%	9,50%
Politička dimenzija	41,30%	44,40%	14,30%
Kulturološka dimenzija	68,30%	20,60%	11,10%
Gospodarska dimenzija	36,50%	50,80%	12,70%
Društvena dimenzija	93,70%	1,60%	4,80%

Stručna usavršavanja u području građanskog odgoja i obrazovanja

U prosjeku, stručna osposobljavanja OCD-i organiziraju nešto rjeđe nego što surađuju sa školama u svim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja, a taj trend oslikava se i u broju predstavnika_ca koji ta osposobljavanja pohađaju.

OCD-i tako najčešće organiziraju stručna osposobljavanja iz društvene i ljudsko-pravne dimenzije, a najrjeđe iz gospodarske i ekološke dimenzije (Tablica 7), što je u skladu s prethodnim nalazima o zastupljenosti dimenzija građanskog odgoja i obrazovanja ispitanih OCD-a (Tablica 3).

Najviše predstavnika_ca škola pohađa stručna osposobljavanja iz društvene, ljudsko-pravne i ekološke dimenzije, nešto manje pohađaju osposobljavanja iz kulturološke dimenzije, a manje od polovine iz političke i gospodarske dimenzije (Tablica 8).

Tablica 7. Prosječna učestalost organizacije stručnog osposobljavanja edukatora_ica od strane OCD-a u navedenim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja (N= 27)

Naziv dimenzije	M	SD
Ekološka dimenzija	1,81	1,21
Ljudsko-pravna dimenzija	2,74	1,43
Politička dimenzija	1,96	1,26
Kulturološka dimenzija	2,48	1,34
Gospodarska dimenzija	1,70	1,14
Društvena dimenzija	3,52	1,34

Tablica 8. Predstavnici_e koji su pohađali stručno osposobljavanje organizirano od strane OCD-a u navedenim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja (N=63)

Naziv dimenzije	Da	Ne	Neodlučan_a
Ekološka dimenzija	63,50%	30,20%	6,30%
Ljudsko-pravna dimenzija	71,40%	20,60%	7,90%
Politička dimenzija	31,70%	55,60%	12,70%
Kulturološka dimenzija	54%	36,50%	9,50%
Gospodarska dimenzija	31,70%	50,80%	17,50%
Društvena dimenzija	76,20%	15,9%	7,90%

PREPREKE: Što otežava suradnju škola i OCD-a u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Sljedeća grupa pitanja odnosila se na procjenu u kojoj mjeri se predstavnici_e škola i OCD-a susreću s nekim od prepreka u zajedničkoj provedbi građanskog odgoja i obrazovanja, a ispunjavali su ga svi ispitanici_e, bez obzira na (ne)iskustvo u suradnji.

Dvije vrste prepreka predstavnici_e škola i OCD-a procjenjuju kao najviše prisutne: kompleksna (administrativna) procedura za ostvarenje suradnje i neadekvatni financijski uvjeti OCD-a i škola (Tablice 10 i 11). Također, predstavnici_e škola procjenjuju da ponekad nemaju dovoljno informacija o OCD-ima (Tablica 11). Iz prikupljenih podataka razvidno je da OCD-i intenzivnije doživljavaju prepreke nego što se to događa predstavnicima_ama škola.

Tablica 10. Procjene prisutnosti navedenih prepreka u suradnji sa školama društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja od strane predstavnika_ca OCD-a (N=45)

Prepreka	M	SD
Nedostatak interesa uprave škole	2,89	1,19
Nedostatak interesa odgojno-obrazovnih djelatnika_ica	2,62	1,09
Roditelji ne daju suglasnost za suradnji škole s organizacijama civilnog društva	2,07	1,09
Kompleksna procedura za ostvarenje suradnje (službena odobrenja Ministarstva i sl.)	3,47	1,22
Neadekvatni prostorni uvjeti OCD-a i/ili škola	2,42	1,25
Neadekvatni financijski uvjeti OCD-a i/ili škola	3,56	0,99

Tablica 11. Procjene prisutnosti navedenih prepreka u suradnji s OCD-ima u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja od strane predstavnika_ ca škola (N=108)

Prepreka	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Uprava škole nije zainteresirana za suradnju s organizacijom civilnog društva	2,14	1,26
Kolektiv škole ne pruža podršku	2,38	1,25
Roditelji ne daju suglasnost za suradnju s organizacijama civilnog društva	2,01	1,03
Nema organizacija civilnog društva u bližoj okolini	1,99	1,20
Nema interesa organizacija civilnog društva u bližoj okolini	2,26	1,23
Smjenski rad nam otežava suradnju	2,54	1,55
Nemamo prostorne uvjete za ostvarenje suradnje	2,49	1,33
Nemamo financijska sredstva za ostvarenje suradnje	3,21	1,26
Nemamo dovoljno informacija o organizacijama civilnog društva	2,87	1,32
Kompleksna procedura za ostvarenje suradnje (službena odobrenja Ministarstva i sl.)	3,28	1,30
Osobni razlozi	1,83	1,20

Kada ih se upitalo što vide kao moguća rješenja i načine savladavanja prepreka, predstavnici OCD-a su u 9 navrata opisivali financijsku podršku, kao i edukaciju i informiranje vodstva i osoblja škola. Većina, odnosno šest prijedloga odnosilo se na veću podršku institucija. Navedene su: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, kao i predstavnici_e lokalne i regionalne samouprave. Ostali prijedlozi odnosili su se uglavnom na bolje definiranje i transparentnost suradnje škola i OCD-a.

„Jednostavne, jasne i transparentne procedure, nove prilike za međusobno informiranje, otvorenost uprave škole i zaposlenih.“

POTREBE: Koje su predispozicije suradnje škola i organizacija civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Tablica 12. Procjene važnosti navedenih predispozicija suradnje škola i organizacija civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja

Predispozicija	Organizacije civilnog društva (N=45)		Škole (N=108)	
	M	SD	M	SD
Jasan institucionalan okvir (upute i dokumenti nadležnih tijela, npr. MZO, AZOO, JLS-ovi...)	4,18	1,05	3,87	1,15
Kvalitetna komunikacija	4,82	0,49	4,59	0,88
Podrška vodstva škole	4,80	0,46	4,40	1,02
Podloga u internim dokumentima (školski kurikulum, godišnji plan i program rada...)	4,29	0,87	3,90	1,15
Educiranost djelatnika_ica organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova o načinima i modelima međusobne suradnje	4,53	0,79	4,33	0,82
Dodatna financijska sredstva	4,47	0,82	4,06	1,06
Osobno poznanstvo s osobama iz organizacija civilnog društva	N/A ¹	N/A	3,19	1,25
Pismeni sporazum organizacija civilnog društva i škole	N/A	N/A	3,74	1,05
Preporuke kolega i kolegica iz škole	N/A	N/A	3,66	0,98
Povratne informacije učenika i učenica	N/A	N/A	4,23	0,95
Razvoj zajedničkih projekata	N/A	N/A	4,23	0,86
Moj osobni angažman u nekoj organizaciji civilnog društva	N/A	N/A	3,06	1,31

Iz prikazanih vrijednosti vidljivo je da predstavnici_e OCD-a sve nabrojane predispozicije smatraju vrlo važnima, a najviše kvalitetnu komunikaciju i podršku vodstva škole, dok im je jasan institucionalan okvir od strane nadležnih tijela manje važan od ostalih nabrojanih stavki, ali i dalje važan.

¹ Predstavnici_e udruga imali su manji broj predispozicija za procijeniti, stoga se dio čestica na njih ne odnosi, tzv. *not applicable* (N/A)

Predstavnicima škola najvažnijima smatraju kvalitetnu komunikaciju, podršku vodstva škole, educiranost djelatnika škola i OCD-a i postojanje modela ili uputa za međusobnu suradnju, povratne informacije učenika i učenica te razvoj zajedničkih projekata, dok su najmanje važnima smatrali svoj osobni angažman, kao i osobno poznanstvo s osobama iz OCD-a.

Podaci ukazuju na to da OCD-i sve predispozicije uspješne suradnje ocjenjuju višom razinom važnosti nego što to čine škole, iz čega se može naslutiti da su njihove potrebe u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja u suradnji veće nego one u školama.

ANALIZA FOKUSNIH GRUPA

Opis fokusnih grupa

Provedeni su razgovori s predstavnicima ciljanih skupina organiziranjem odvojenih fokusnih grupa za predstavnike_ice organizacija civilnog društva (OCD), osnovnih škola, kao i srednjih škola u tri županije: Istarska, Osječko-baranjska i Primorsko-goranska županija. Protokol fokusnih grupa nalazi se u Prilogu 2.

U fokusnim grupama sudjelovalo je ukupno 45 sudionika_ica, od kojih 42 žena i tri muškarca, od kojih njih 43 spada u dobnu skupinu odraslih (30-64 godina), a jedna osoba u dobnu skupinu mladi odrasli (18-29 godina).

Fokusne grupe obuhvatile su 18 predstavnika_ca OCD-a, od kojih 16 žena i dva muškarca (Tablica I). Nadalje, u fokusnim grupama sudjelovalo je 13 predstavnika_ca osnovnih škola i 14 predstavnika_ca srednjih škola. Predstavnici_e škola nalaze se u različitim ulogama: 21 ih radi u nastavi, 5 kao stručni suradnici_e, a jedan kao ravnatelj_i_ce.

Tablica I. *Karakteristike ispitanika_ica fokusnih grupa po županijama*

Županija	Osnovne škole		Srednje škole		OCD-I	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Istarska županija	/	4	/	4	1	6
Osječko-Baranjska županija	1	3	/	5	1	5
Primorsko-goranska županija	/	5	/	5	/	5
UKUPNO	1	12	0	14	2	16

Primjećuje se velika zastupljenost osoba ženskog spola, što oslikava velik broj žena u odgojno-obrazovnim zanimanjima (Državni zavod za statistiku, 2021.) i slaže se s podacima da se žene češće nego muškarci bave društveno korisnim aktivnostima, kao što su društveni angažman i volontiranje (NCVO, 2019.).

ISKUSTVA SURADNJE ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Kakvo je iskustvo suradnje škola i OCD-a u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Positivnost iskustva u ovom slučaju definira se kao jasno označavanje prošle suradnje u terminima emocionalne valencije na sljedeći način:

- **Positivno:** Iskustvo se vidi kao nešto korisno, dobro, ugodno i/ili nešto što bi se voljelo ponoviti. Sadrži riječi poput “odlično”, “ugodno”, “super” i sl.
- **Neutralno:** Iskustvo se opisuje u terminima provedenih aktivnosti, frekvencije ili navodi kao “dogodilo se/nije se dogodilo”. Ne sadrži riječi emocionalnog naboja, ocjene iskustva i namjere buduće suradnje.
- **Negativno:** Iskustvo se opisuje kao nešto što se ne želi ponoviti, nešto što je donijelo štetu ili razočaralo sudionike_ce.

Predstavnice_i osnovnih škola uglavnom su o suradnji s OCD-ima govorili kao o neutralnom iskustvu, točnije tako su opisali suradnju u 14 navrata. Positivno iskustvo istaknuli su 8 puta, a negativno je spomenuto samo jednom. Negativno je iskustvo bilo vezano za procijenjenu dotrajalost sadržaja, odnosno upotrebu metoda koje djeci nisu zanimljive i poticajne. Positivno iskustvo bilo je vezano za suradnju s OCD-ima u provedbi aktivnosti, kao i sudjelovanje na stručnom osposobljavanju organiziranom od strane OCD-a.

„Suradnja je bila s Društvom Naša djeca Pazin, na projektu Uređenje šetališta, na obilježavanju maškara, i u božićnim aktivnostima (kao volonteri). I surađivali smo s Heppy end-om, udrugom koja brine o napuštenim psima. Odlazili smo u azil, imali smo ideju za projekt „kako potaknuti djecu na udomljavanje“, ali smo bili blokirani je psi ne smiju ulaziti u školu, tako da se sve svelo da smo mi odlazili tamo, radili neke prospekte.“, FG IŽ, osnovne škole.

„Onda smo se 2016./2017. uključili u pilot provedbu GOO s gradom Rijekom i tu bih voljela napomenuti da one edukacije koje su bile iz Ministarstva (te 2014.) ne mogu se mjeriti s edukacijama koje smo dobili od svih udruga koje su sudjelovale u svemu tome. Znači od GONG-a, Foruma, CMS-a itd.“, FG PGŽ, OŠ.

U razgovoru s **predstavnicima_ama srednjih škola**, kao pozitivno je iskustvo suradnja s OCD-ima izričito spomenuta četiri puta, od čega tri puta u Primorsko-goranskoj županiji. Kao neutralno iskustvo opisana je 9 puta, dok negativna iskustva nisu raspravljena.

„Radimo ali ništa to nije strogo usustavljeno, u pravilu je to kroz različite projekte i u suradnji s mnogim udrugama, uglavnom je to ili kroz projekte, ili tko koga poznaje, i onda svi mene zovu.“, FG IŽ, srednje škole.

„Baš sam bila sretna kad je bio projekt s udrugama vezan uz održivost jer ja zapravo o tom održivom razvoju, nije mi baš nešto to blisko.“, FG PGŽ, SŠ.

U razgovoru s **predstavnicima_ama OCD-a**, suradnju sa školama na konkretnim aktivnostima i/ili projektima kao pozitivno okarakteriziralo se 10 puta. Kao neutralno iskustvo opisano je pet puta, a kao negativno tri puta.

„Pokušavamo kroz projekte, u različitim lokalnim zajednicama ne samo u Puli, a i u Puli, da se ciljano radi na nekim aktivnostima odgoja za volonotiranje u osnovnim i srednjim školama, i to je nekako najčešće na našu inicijativu, započinjanje nekih aktivnosti i projekata, ali onda je suradnja dobra, oni vide korist i žele nastaviti suradnju.“, FG IŽ, organizacije civilnog društva (OCD).

„Škole nas prepoznaju, kao odlične partner i suradnike, oni vape za novim načinima poučavanja svojih učenika.“, FG OŽ, OCD.

„Mi smo LGBT organizacija koja radi predavanje za srednjoškolce i srednjoškolke i izdale smo brošure i priručnik za nastavnike i nastavnice, organizirale smo seminare za nastavno osoblje, za psihologe i psihologinje, stručno osoblje koje radi s mladima... Zbilja kopamo i trudimo se već 10 godina skoro da čim više proširimo djelatnost na čim više i udruga i gradova, ali evo, zasad smo tu di jesmo.“, FG PFŽ, OCD.

Pozitivnost iskustva nije vezana za županiju u kojoj se provela fokusna grupa za predstavnike_ice OCD-a. Negativna iskustva bila su vezana za procijenjenu kontroverznost tema (prava seksualnih i rodni manjina, feminizam) i administrativno opterećenje (primjer obrazaca 1 i 2 za provedbu projekata iz Europskog socijalnog fonda).

Koji OCD-i se spominju?

U razgovoru s **predstavnicima_ama osnovnih škola** spomenuli su se sljedeći OCD-i po regijama:

- Istarska županija: Volonterski centar Istra, Društvo Naša djeca Pazin, Happy end, Zelena Istra, Crveni križ
- Osječko-baranjska županija: Nansen dijalog centar, OCD-a Breza
- Primorsko-goranska županija: Društvo za zaštitu životinja Rijeka, Udruga Žmergo, CKD - Moje mjesto pod suncem, Udruga Oaza, AIESEC Rijeka, Urbani separe, Udruga Delta, SMART – Udruga za razvoj civilnog društva, GONG, Forum za slobodu odgoja, CMS – Centar za mirovne studije, Crveni križ, GOOD Inicijativa

Crveni križ jedina je OCD-a koju su predstavnici_e osnovnih škola spomenuli imenom u više od jedne županije. Moguće objašnjenje jest to što Crveni križ ima svoje podružnice na području svih ispitanih županije, što nije slučaj s ostalim OCD-ima.

U razgovoru s **predstavnicima_ama srednjih škola** spomenuti su sljedeći OCD-i po regijama:

- Istarska županija: Centar za građanske inicijative Poreč, Društvo Naša djeca Poreč, Volonterski centar Istra
- Osječko-baranjska županija: Udruga Breza, DKolektiv (Volonterski centar Osijek), PRONI centar za socijalno podučavanje (Info centar za mlade), Mreža mladih Hrvatske, CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje, Nansen dijalog centar, GONG

- Primorsko-goranska županija: SOS Rijeka – Centar za nenasilje i ljudska prava, CMS – Centar za mirovne studije, Udruga Delta, SMART – OCD-a za razvoj civilnog društva

Iz navedenog, vidljiva je jasna suradnja škola s lokalnim OCD-ima, što ukazuje na prepoznatljivost i važnost povezivanja škole s lokalnom zajednicom i suradnjom s OCD-ima u neposrednoj okolini.

S kime još surađuju škole i OCD-i u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Kakva je suradnja škola s ostalim dionicima iz zajednice?

Predstavnici_e osnovnih škola govorili su o suradnji s nizom institucija i osoba iz zajednice: najčešće se spominju **predstavnici_e Ministarstva unutarnjih poslova**, odnosno policije. Također, spominjane su **institucije koje se brinu o posebnim skupinama**: najčešće životinjama (azili). Predstavnici_e iz Primorsko-goranske županije najviše su govorili o suradnji s **društvenim institucijama**, uključujući i starački dom, mjesni odbor, Ured gradonačelnika, ustanovu Priroda, centar Riperaj. Istaknuta je i suradnja s roditeljima kao mogući oblik učenja o građanskog odgoju i obrazovanju, s obzirom na to da **roditelji** često imaju uloge u različitim OCD-ima, institucijama ili organizacijama koje su ključne za teme koje se obrađuju.

Nadalje, **predstavnici_e srednjih škola** spominjali su predstavnike vlasti, visokoškolskih učilišta i poduzetnike koji posjećuju učenike_ice u školi. Općenito, predstavnici_e srednjih škola manje su govorili o suradnji s ostalim dionicima u zajednici, kao i izlasku učenika_ica iz škole, od predstavnika_ca osnovnih škola.

Kakva je suradnja OCD-a s ostalim dionicima iz zajednice?

Iskustvo suradnje s nacionalnim tijelima (MZO, AZOO) OCD-i uglavnom vezuju za neutralna ili negativna iskustva. Neutralna su vezana za certificiranje programa koji omogućava OCD-ima neometanu suradnju s OCD-ima, a negativna za nedostatnu podršku, netransparentan proces takvog certificiranja, kao i neadekvatne ili nepravovremene natječaje koji osiguravaju financiranje za suradnju škola i OCD-a u provedbi GOO.

Predstavnice iz Primorsko-goranske županije uglavnom se pozitivno izražavaju o **predstavicima_ama lokalnih, a nešto manje županijskih vlasti** u omogućavanu provedbe GOO-a općenit, no ističu da bi uloga JL(R)SP-a trebala biti izraženija u povezivanju škola i OCD-a. Predstavnici_e iz ostalih županija nisu se osvrnuli na predstavnike_ce JL(R)SP.

Kao važna značajka uspješne suradnje škola i OCD-a, **umreženost i kvalitetna suradnja s drugim OCD-ima u lokalnoj zajednici** spominjala se samo na fokusnoj grupi u Osječko-baranjskoj županiji, a **suradnja s GOOD inicijativom** od strane jedne sobe u Istarskoj županiji. Ostali sudionici_ice u Istarskoj, kao i sve osobe u Primorsko-goranskoj županiji govorile su o osobnom iskustvu svojeg OCD-a.

Suradnju s **akademsom zajednicom** spomenula je samo jedna osoba na fokusnoj grupi u Primorsko-goranskoj županiji, a spomenuti su odsjeci Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, koji posreduju umrežavanje škola i OCD-a.

Koje su značajke postojeće suradnje škola i OCD-a u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?

Značajke postojeće suradnje škole i OCD-a u provedbi GOO nisu odvajane prema županiji provedbe GOO-a, s obzirom na veliku razliku u broju opisanih iskustava, kao i nedostatak većih regionalnih posebnosti koje bi to opravdale.

Značajke suradnje razdvojene su se s obzirom na ispitanike_ice (predstavnic_i osnovnih i srednjih škola, predstavnic_i OCD-a) i kategorizirane prema smislu u četiri kategorije: Oblici i metode suradnje, komunikacija i organizacija, odgojno-obrazovni kontekst provedbe GOO i karakteristike programa GOO (Tablica II).

Tablica II. Značajke suradnje škola i OCD-a u provedbi GOO

Kategorije	OŠ	SŠ	OCD-i
Oblici i metode suradnje	<ul style="list-style-type: none"> Razmjena je iskustava učenika iz različitih sredina prednost; Odlazak na lokaciju atraktivan je učenicima, kao i nastavnicima; Izravno druženje djece i korisnika OCD-e može imati snažne efekte, čak i kada sama aktivnost nije toliko atraktivna; Aktivnosti koje dovode konkretnih rezultata motiviraju djecu. 	<ul style="list-style-type: none"> Partnerstvo s OCD-om primjer je dobre prakse suradnje; Online način provedbe dobar je za udaljene škole i učenike_ice putnike; Atraktivna je suradnja s drugim državama. 	<ul style="list-style-type: none"> Uključivanje škole kao projektnog partnera; Procjena potreba škole i individualan pristup; Uspostava redovne, višegodišnje suradnje sa školama; Suradnja temeljena na zajedničkim vrijednostima.
Komunikacija i organizacija	<ul style="list-style-type: none"> Ravnatelj_ica i stručna služba posreduju između škole i OCD-a; Zajednička i sustavna 	<ul style="list-style-type: none"> Komunikacija s vodstvom škole i stručnom službom; Intrinzična motivacija voditelja_ice kao izvor inicijative; 	<ul style="list-style-type: none"> Komunikacija sa što više dionika škole (ravnatelj_ice, stručni suradnici_ice, nastavnici_ice): većina OCD-a spominje

Kategorije	OŠ	SŠ	OCD-i
	<p>evaluacija važna je za nastavak suradnje;</p> <ul style="list-style-type: none"> Organizacija često leži u rukama jedne osobe. 	<ul style="list-style-type: none"> Važnost podrške nastavnicima_cama u provedbi osjetljivih tema; Uključivanje osoblja u projekte, evaluaciju, planiranje aktivnosti i sl. je osnažujuće i motivirajuće; Provedba GOO-a zahtijeva dodatan angažman koji se teško definira (satnica, honorari). 	<p>individualan pristup prema nastavnicima_cama kao bolji prvi korak;</p> <ul style="list-style-type: none"> Važnost korištenja više kanala komunikacije: mail, telefon, osobni odlazak; Poznavanje školskog kalendara i pravovremeno dogovaranje. Podrška nastavnicima_cama;
Odgojno-obrazovni kontekst provedbe GOO	<ul style="list-style-type: none"> GOO kao dio svakog predmeta važno je i potrebno; Kurikulumski pristup nastavi povećao je slobodu nastavnika_ica. 	<ul style="list-style-type: none"> Percipirana lakoća provođenja tema GOO-a u nastavnom predmetu utječe na samu provedbu; Oblik provedbe utječe na mogućnosti: međupredmetno je najmanje efektivno, ali potrebno; Suradnja škola i OCD-a prilika je za promociju škole. 	<ul style="list-style-type: none"> Važno je imati „dopuštenje“ donositelja odluka za provedbu GOO, kao i pojedinih tema.
Karakteristike programa GOO		<ul style="list-style-type: none"> Certificirani programi (odobrenje Ministarstva) mogu povećati povjerenje roditelja. 	<ul style="list-style-type: none"> Prepoznatljivost programa i/ili program certificiran od strane AZOO-a i/ili program koji donosi novu vrijednost školi (npr. nagrada); Mogućnost provedbe programa/aktivnosti u više nastavnih predmeta i u više oblika provedbe nastave (u sklopu nastave, izvan nastavno,

Kategorije	OŠ	SŠ	OCD-i
			<p>međupredmetno...), kao i višegodišnje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korisnost programa za učenike_ice i nastavnike_ice, program koji se uklapa u školu; • Raznolike aktivnosti (edukacije, radionice, programi van škole, podrška nastavnicima) i edukacijski materijali (tiskani, audio, video, izložbe).

PREPREKE SURADNJE ŠKOLA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Koje su prepreke suradnji s OCD-ima u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja istaknule škole?

Prepreke koje predstavnici_ce škola ističu u svim županijama:

1. Nedostatak podrške (suradnja, pomoć),
2. Financije,
3. Obujam posla (integracija u nastavu),
4. Osobni interes (djelatnika_ca i učenika_ca),
5. Prometna povezanost,
6. Nedostatak motivacije (intrinzične i financijske),
7. Politička volja,
8. Educiranost djelatnika_ca (informiranost o temi),
9. Vremenska prepreka,
10. *Pandemija.*

Prepreka *Opterećenost školskim kurikulumom, odnosno satnicom* spominje se u sve tri županije!

Tablica III. Kategorizacija prepreka u suradnji s OCD-ima u provedbi GOO koju navode odgojno-obrazovni predstavnici_e

Administrativne	Ekonomske	Organizacijske	Geografske i političke.	Osobne	Drugo
Nejasan institucionalni okvir.	Nedostatak financijskih sredstava.	Needucirano osoblje.	Loša prometna povezanost.	Nedostatak intrinzične motivacije.	Pandemijski uvjeti.
Otežana integracija u nastavu.		Komunikacijske.	Nedostatak političke volje.	Nedostatna podrška vodstva škole i/ili kolega_ica.	Loša suradnja s drugim OCD-ima i institucijama.
Opterećenost satnicom, kurikulumom.		Velik obujam posla.			
Nedostatak vremena za administrativne zahtjeve.					

Koje prepreke suradnji u provedbi GOO ističu predstavnici_e škola u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji?

Ono što ispitanici_e iz Istarske županije najčešće navode kao glavne prepreke u otežavanju provedbe GOO-a je **(i) nedostatak podrške vodstva škole i drugih kolega_ica** te **(ii) opterećenost školskim kurikulumom**. Regionalna posebnost koja se navodi u Istarskoj županiji kao jedina prepreka u provođenju GOO-a, a koju je spomenuo jedan ispitanik jest *loša suradnja s institucijama koje rade programe vezane za GOO*, dok ispitanici_e u drugim županijama to nisu naveli (Tablica IV).

Ono što najčešće ispitanici_e iz Osječko-baranjske županije navode kao glavne prepreke u otežavanju provedbe GOO-a je **(i) nezainteresiranost te nemotiviranost nastavnika_ca** i **(ii) opterećenost školskim kurikulumom** (Tablica IV).

Ispitanici_e iz Primorsko-goranske županije navode kao glavne prepreke u otežavanju provedbe GOO-a je **(i) prometna povezanost učenika** te **(ii) opterećenost školskim kurikulumom** (Tablica IV).

Tablica IV. Prepreke koje u provedbi GOO-a s OCD-ima vide predstavnici_e škola s obzirom na županiju

Istarska županija	Osječko-baranjska županija	Primorsko-goranska županija
Nedostatak vremena za provođenje GOO-a zbog opterećenosti satnice.	Opterećenost satnicom ne dopušta uvođenje nečeg novog kao što je GOO.	Opterećenost školskim kurikulumom.

Nedostatak podrške vodstva škole te kolega, stručne službe.	Educiranost zaposlenih te vodstva škole koja onemogućava uopće provođenje GOO-a.	Nedostatak podrške kolega_ica i vodstva škole.
Nedostatak motivacije drugih kolega_ca.	Nezainteresiranost nastavnika_ca.	Neinformiranost unutar škole.
Nemotiviranost učenika_ca za teme koje nisu dio predmeta.	Nemotiviranost nastavnika_ca zbog toga što ne postoji financijska nagrada za dodatni rad u provođenju GOO-a.	Nemotiviranost učenika_ca.
Loša suradnja s institucijama koje rade programe vezane za GOO.	Pandemija je smanjila provođenje bilo kojih vannastavnih aktivnosti.	Pandemija je spriječila djelomično provođenje GOO-a.
Nejasan institucionalni okvir koji je propisan od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja i političkog vodstva.	Opterećenost administrativnim poslom.	Nedostatne edukacije za provođenje GOO-a.
	Veliki broj učenika su putnici pa zaposleni_ce ne stignu provesti aktivnosti koje uključuju GOO.	Loša prometna povezanost.

„Ljudi su zagušeni. Reći će, super, jedva stignem gradivo odraditi, a kamoli nešto ovako! Puno vremena će se potrošiti u pripremi svih (školskih) aktiva, a hoće li se postići rezultati?“, FG IŽ, OŠ.

„Nedostaje znanje od vodstva škole, jer ne znaju kako se neke aktivnosti provode i koliko vremena iziskuje pa se zbog toga ne zna što se dobije nakon određenih Erasmus projekata s udrugama.“, FG OBŽ, SŠ.

„Pitanje je novca, pitanje je toga da se mi ne bismo smjeli voziti u javnom prijevozu. Onda glumimo nepoznance u gradskim autobusima. Istaknula bih recimo veličinu skupine, jer u pravilu ako sam ja u pratnji i dalje ne bih smjela biti u nekoj skupini učenika koja je veća od 14 učenika. Tako da, ima tu jako puno detalja o kojima se može govoriti, nedorečenosti i ta improvizacija s prijevozom.“, FG PGŽ, OŠ.

Koje su prepreke suradnji sa školama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja istaknuli predstavnici_e OCD-a?

Prepreke koje **predstavnici_ce OCD-ova** ističu u svim županijama su (Tablica V):

1. Nemotiviranost nastavnika_ca,
2. Potkapacitiranost škola,
3. Nedostatak podrške lokalne vlasti (grad, politička struktura),
4. Nedostatak podrške nacionalnih i provedbenih tijela (MZO i AZOO),
5. Ideologija, odnosno političko stajalište,
6. Nedostatak podrške vodstva škole, ravnatelj_i_ce,
7. Protivljenje roditelja,
8. Socijalno okruženje/društveni izazovi,
9. Administrativna opterećenja, birokracija OCD-ova,
10. Loša koordinacija unutar škole,
11. Nedovoljna educiranost nastavnika_ca,
12. Financijska sredstva,
13. Potkapacitiranost OCD-ova,
14. Neinformiranost o programima i projektima zaposlenih u školama,
15. Nejasan institucionalni okvir,
16. Preopterećenost nastavnika_ca školskim kurikulumom,
17. Prometna povezanost,
18. *Pandemija.*

Tablica V. Kategorizacija prepreka u suradnji sa školama u provedbi GOO koje navode predstavnici_e OCD-a

Administrativne	Ekonomske	Organizacijske	Geografske i političke.	Osobne	Drugo
Administrativna opterećenja, birokracija OCD-ova	Nedostatna financijska sredstva za provedbu GOO-a.	Potkapacitiranost škola i OCD-a	Loša prometna povezanost.	Nedostatak podrške vodstva škole, ravnatelj_i_ce	Pandemijski uvjeti.
Preopterećenost nastavnika_ca školskim kurikulumom.		Loša koordinacija unutar škole	Ideologija (ideološka opredjeljenja)	Otpor roditelja.	

Nejasan institucionalni okvir		Nedovoljna educiranost nastavnika_ca.	Socijalno okruženje/društveni izazovi		
Nedostatak podrške nacionalnih i provedbenih tijela (Ministarstvo i AZOO)		Neinformiranost djelatnika_ca škola o programima i projektima	Nedostatak podrške lokalne vlasti (grad, politička struktura)		
		Velik obujam posla.			

„Ima natječaj gdje se očekuje partnerstvo sa školama, Ministarstvo je prošle godine izašlo s rezultatima u 10. mjesecu kad su kurikulumi već bili složeni. Oni (ministarstvo) kiksaju redovito, kalendar im je za natječaje kad počene godina ili na sred godine što je potpuno nelogično.“, FG IŽ, OCD.

„Mislim da je izazov u radu s nastavnicima, što nemamo održivost u pojedinim škole, ako to nije integrirano u samo tkivo škole, ako nema njih više koji se međusobno podržavaju, a ravnatelj to ne podržava, tipa odlaskom te jedne osobe na porodiljni ili odlazak u neku drugu školu, aktivnost u toj školi prestane.“, FG OBŽ, OCD.

„Naš je problem što nemamo dovoljno resursa za pokriti sve te potrebe i neki puta moramo naći neki drugi način kako im pružiti podršku, a da nismo nužno došle na teren jer nam to nije uvijek moguće.“, FG PGŽ, OCD.

„A sad, problemi s kojima se susrećemo da bismo došli do tih uspješnih, divnih, ispunjujućih trenutaka su uglavnom isto vezani uz birokraciju i za to da je obrazovni sustav u Hrvatskoj nažalost jedna troma hobotnica, po meni opet, u kojoj, pa malo je alajbegova slama, ne zna se tko pije ni tko plaća niti što škole smiju ili ne smiju.“, FG PGŽ, OCD.

Koje prepreke suradnji u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja ističu predstavnici_e OCD-a u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji?

Kao glavne se prepreke u OBŽ-u i PGŽ-u najčešće spominju *ideologija i politička struktura*. Dok se PGŽ-u se navodi da je *politička struktura*, to jest *političko stajalište ravnatelja/vodstva škole* prepreka za provođenje GOO-a općenito, ispitanici_e u OBŽ-u ističu da je to problem kada je riječ o promociji prava seksualnih i rodnih manjina. Postoje i određene razlike u procjeni važnosti pojedinih prepreka s obzirom na županiju (Tablica VI).

Tablica VI. Prepreke koje u provedbi GOO-a sa školama vide predstavnici_e OCD-a s obzirom na županiju

Istarska županija	Osječko-baranjska županija	Primorsko-goranska županija
Preopterećenost nastavnika_ca školskim kurikulumom	Političko stajalište ravnatelja_ce škole.	Političko stajalište ravnatelja_ce škole.
Loša podrška od provedbenih tijela poput MZO-a i AZOO-a.	Loša podrška od strane ravnatelja_ce.	Preopterećenost nastavnika_ca.
	Loše socijalno okruženje: društvo ne prepoznaje važnost GOO.	Loša podrška MZO i loš institucionalni okvir.
	Protivljenje roditelja.	Loša prometna povezanost.
		Administrativna opterećenja.
		Loša koordinacija GOO-a unutar škole.
		Nedostatna financijska sredstva.

POTREBE I PREDISPOZICIJE USPJEŠNE SURADNJE ŠKOLA I OCD-a U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

U Tablici VII nalazi se kategorizacija potreba koje su istaknuli predstavnici_e OCD-a i škola u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji.

Tablica VII. Kategorizacija potreba i predispozicija za uspješnu suradnju sa školama u provedbi GOO

Administrativne potrebe	Organizacijske potrebe	Ekonomske potrebe
Pravovremeno (unaprijed) planirati aktivnosti i komunicirati suradnju.	Bolje povezivanje i upoznavanje s OCD-ima.	Projektna suradnja.
Popis/ponuda tema sadržaja koji bi se mogao uvrstiti u godišnji školski plan i program rada.	Prostor i vrijeme za međusobnu podršku i suradnju.	Sustav nagrađivanja aktivnijih profesora/učitelja/nastavnika, potvrde o stečenim znanjima i kompetencijama i sl.
Lista OCD-ova i njihovih kompetencija i radionica/popis organizacija s temama, diferencirano po područjima unutar građanskog odgoja i obrazovanja.	Postojanje osobe/službe koja posreduje i povezuje OCD-ove i škole.	Financijska podrška za izlete/osobe koje rade/itd.
Jasan institucionalni okvir (ministarstvo, AZOO, županija, Grad).	Dodatna i/ili kontinuirana edukacija učitelja_ica i podrška u provođenju GOO-a: međupredmetno i predmetno.	
	Edukacija ravnatelja_ica.	
	Modernije i nove metodologije ili sadržaji.	

Administrativne potrebe	Organizacijske potrebe	Ekonomske potrebe
	Iskoordinirane OCD-e kako se ne bi isti projekti ili radionice radile u isto vrijeme ili u kratkom vremenskom razmaku.	

U fokusnim grupama detektirani su **još neki mogući kanali i mjesta suradnje**, osim izravne nastave: vijeće učenika, savjeti mladih, školski volonterski klubovi, kao i preventivni programi koje škola provodi.

Osim toga, ispitanici_e su **istaknuli važnost uključivanja donositelja odluka**, prije svega predstavnika_ca JL(R)Sova: osnivači_ce škola mogu dati podršku, npr. održavati sastanke umrežavanja OCD-a i škola i sl.

„Trebaju svi znati zašto se evaluaciju radi, evaluacija bi trebala procijeniti učinkovitost suradnje, gdje je tu ta podudarnost, i koliko su djeca napredovala/vještine. Koje „koristi“ bi učitelji/ce i ocd-ovi imali od suradnje, propitati potrebe prije ulaska u suradnju.“, FG IŽ, OCD.

„Prije svega bi mi trebali napraviti neki dogovor sa školama, da se postavimo kao neko tko pruža podršku, što vama treba, tek onda se krene u pružanje podrške i potpisivanje nekih akata.“, FG OBŽ, OCD.

„Ja mislim da je to sustavna priča, koja se možda može riješiti u nekom broju slučajeva pristupom udruge konkretnoj školi, ali mislim da je to politička stvar u smislu državne politike koja treba vrlo jasno definirat što je građanski odgoj i dozvoliti da teme, osigurati sve moguće mehanizme da teme koje su možda osjetljive uđu, jer su sastavni dio GOO-a, ne samo LGBT nego i druge. Druga stvar, mislim da sveučilišta i općenito visoko obrazovanje koje priprema buduće nastavnike i buduće ravnatelje, treba imati uklopljen taj sadržaj i senzibilizaciju već na studiju za buduću profesiju i za bavljenje tim temama.“, FG PGŽ, OCD.

Koje potrebe izdvajaju predstavnici_e škola u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji?

U Tablicama VIII i IX prikazane su različite potrebe koje navode predstavnici_e osnovnih i srednjih škola u županijama u kojima su se provodile fokusne grupe.

Tablica VIII. *Potrebe i predispozicije koje su istakli predstavnici_e osnovnih škola za postizanje uspješne suradnje s OCD-ima u provedbi GOO*

OŠ Istarska županija	OŠ Osječko-baranjska županija	OŠ Primorsko-goranska županija
Popis/ponuda tema radionica, lista/popis ljudi i njihove kompetencije i radionica koje bi ušle u kurikulum.	Unaprijed planirati aktivnosti i uspostaviti suradnju kako bi aktivnosti ušle u godišnji plan rada škole.	Unaprijed planirati aktivnosti i komunicirati suradnju kako bi aktivnosti ušle u kurikulum.
Bolje povezivanje i upoznavanje škola i OCD-a.	Dokumenti o suradnji škola i OCD-a odobreni od strane JLS(R)-a, koji osigurava i edukaciju za dionike_ce.	Mjesto za razmjenu iskustava i znanja.
Prostor za međusobnu podršku i razmjenu škola i OCD-a.	Lista/popis OCD-a, njihovih kompetencija i tema koje nude.	Novac/naknada/nagrada/fond za materijale, izlete itd.
Modernije i nove metodologije ili sadržaji.	Službena edukacija o međupredmetnim temama od strane MZO i AZOO.	Informacije o OCD-ima s podatkom o njihovoj specifičnoj djelatnosti vezanoj za GOO i osobi koja će biti kontakt sa školama.
Kontakt osoba/služba koja povezuje OCD-ove i škole.	Mijenjati svijest djelatnika_ca OCD-a i škola o važnosti i pozicioniranju tema kao GOO tema.	Jasna povezanost sadržaja s ishodima učenja.
Ulazak GOO tema i suradnje u preventivnim programima škole.	Organizirati aktivnosti u sklopu radnog vremena.	Veća razina interakcije među školama na zajedničkim aktivnostima i projektima.
Projektna suradnja škola i OCD-a.	Podrška MZO i AZOO.	Osigurati podršku javnosti – suradnja s medijima itd.
Individualiziran pristup i prilagodba sadržaja za potrebe škole od strane OCD-a.	Kontrola, tj. evaluacija provedbe GOO-a kao međupredmetne teme.	
	GOO kao izborni predmet .	

„Možda popis udruga s imenima ljudi, za što su specijalizirani, stručnim sposobnostima, da znam, kad recimo radimo volontiranje da znamo zvati toga i toga, ili više opcija, ako netko ne može da zovemo nekog drugog.“, FG IŽ, OŠ.

„Svi ostali učitelji koji ne provode i koji provode GOO bi morali proći sve među predmetne teme. Mora postojati službena edukacija.“, FG OBŽ, OŠ.

„Ja mislim da je važno da je povezano s ishodima jer ako nemamo termina i kako tražimo neke načine i zaobilazimo, onda je dobro da je povezano s ishodima pa se neke stvari mogu kroz nastavu i izvannastavne i druge aktivnosti, školske projekte, da možemo povezat s nečim što je već planirano pa nam je možda samim time lakše.“, FG PGŽ, OŠ.

Tablica IX. *Potrebe i predispozicije koje su istakli predstavnici_e srednjih škola za postizanje uspješne suradnje s OCD-ima u provedbi GOO*

SŠ Istarska županija	SŠ Osječko-baranjska županija	SŠ Primorsko-goranska županija
Suradnja s OCD-ima u vijeću učenika.	Unaprijed planirati aktivnosti i iskomunicirati suradnju kako bi aktivnosti ušle u kurikulum.	Organizirati posjet OCD-a školi, nastavničkom vijeću da im se izloži što OCD-e rade kako bi se nastavnici aktivnije uključili.
Vanjska evaluacija programa koje provode škole u oblasti GOO-a.	Sustav nagrađivanja aktivnijih profesora/učitelja/nastavnika – Grad, županija, ministarstvo, projekt.	Unaprijediti GOO (i) kao među predmetnu temu.
GOO kao zasebni predmet.	Kontinuirana podrška u provođenju GOO-a i međupredmetno i predmetno	Organizacijska podrška.
Gradska vijeća mladih kao izvaninstitucionalno mjesto suradnje.	Iskoordinirane OCD-e kako se ne bi isti projekti ili radionice radile u isto vrijeme ili u kratkom vremenskom razmaku	Tržište ideja i OCD-a kao svojevrsan katalog mogućnosti za škole: popis/ponuda tema radionica, lista/popis ljudi i njihove kompetencije i radionica koje bi ušle u kurikulum.
Kontakt osoba ili služba koja povezuje OCD-ove i škole.	GOO kao zaseban predmet.	Osiguravanje vremena za rad s mladima u području GOO u vremeniku nastave (npr. projektni tjedan, jedan sat u tjednu itd.).
	Cjelogodišnja edukacija učenika/učitelja na teme GOO-a.	Plan edukacija za GOO s vremenikom za nastavnike na početku šk. godine.

„Gdje ja vidim prostor je da se dođe (udruge) svake 4 godine ili svake godine na nastavnička vijeća i da se kaže: Gledajte postoje udruge u okruženju, pa možete s nekima surađivati.“, FG IŽ, SŠ.

„Jasan okvir iz Ministarstva. Tu bi bilo jasno i vodstvu škole što treba činiti – no to je jako povezano. Naravno tu je spona kvalitetna komunikacija škola i udruga.“, FG OBŽ, SŠ.

„Možda bi bilo dobro i da nas ponekad možda neka udruga povuče. Zašto ne i njih ponekad staviti u ulogu edukatora uz vaše edukatore. Predstaviti, recimo, sljedećoj generaciji nekakvih polaznika neke edukacije ili nešto slično.“, FG PGŽ, SŠ.

Koje potrebe izdvajaju predstavnici_e OCD-a u Istarskoj, Osječko-baranjskoj i Primorsko-goranskoj županiji?

Predstavnici_e OCD-a dijele slične potrebe i predispozicije, s manjim regionalnim posebnostima (Tablica X).

Tablica X. *Potrebe i predispozicije koje su istakli predstavnici_e OCD-a za postizanje uspješne suradnje sa školama provedbi GOO*

OŠ Istarska županija	OŠ Osječko-baranjska županija	OŠ Primorsko-goranska županija
Prostor za međusobnu podršku i razmjenu/bolje povezivanje i upoznavanje.	<i>Prostor za međusobnu podršku i razmjenu/bolje povezivanje i upoznavanje.</i>	Bolje povezivanje i upoznavanje.
Kad imaju više projekata koji se paralelno odvijaju u školama, važno je da se te teme integrira, da to bude s nekim većim utjecajem na učenike.	<i>Propisivanje akata suradnje.</i>	Zajedničko planiranje potreba škola i OCD-ova s naglaskom na potrebe učenika_ica.
Ujednačena naknada ili nagrada za učitelje_ice /ili OCD-ove.	<i>Popis/ponuda tema radionica, lista/popis ljudi i njihove kompetencije i radionica koje bi ušle u kurikulum.</i>	Jasna procedura iz Ministarstva znanosti i obrazovanja.
Procijeniti potrebe od strane škole i svoje resurse i interese.	<i>Promjena imena GOO-a.</i>	Besplatni programi i/ili povoljnija ponuda.
Predstaviti OCD-ove na aktivu pojedinih predmeta.	<i>Vanjska evaluacija programa koje provode škole u oblasti GOO-a.</i>	Edukacija i podrška učiteljima, dugotrajna i cjelovita edukacija.

Provući GOO teme u sve aktivnosti – edukacijom.	<i>Bolja komunikacija s učenicima i uključivanje učenika_ica.</i>	Osigurati dvosmjernan protok informacija i/ili organizirati aktivnost za umrežavanje škola i OCD-a.
Platforma s organizacijama koje će znati što koja provodi i koja je njihova uloga.	<i>Ministarstvo znanosti i obrazovanja kao institucija zadužena za provedbu GOO-a, a ne škole.</i>	Osoba zadužena za suradnju i kontakt s OCD-ima.
Radna skupina koja će biti između škole i OCD-ova.	<i>Edukacija ravnatelja_ca.</i>	Državna politika koja treba vrlo jasno definirati što je građanski odgoj i dozvoliti da teme koje su sastavni dio GOO-a ne nailaze na ideološke prepreke.
Kvalitetna evaluacija koja sagledava potrebe i napredak učenika_ca, nastavnika_ca i sl.		Sveučilišta i općenito visoko obrazovanje koje priprema buduće nastavnike i buduće ravnatelje uklopiti teme GOO u svoje programe i provesti senzibilizaciju među studentima_cama.
Medijska vidljivost.		Zajednička evaluacija provedenih aktivnosti.
		Projektna suradnja škole i OCD-a.

ZAKLJUČCI FOKUSNIH GRUPA

ISKUSTVA SURADNJE ŠKOLA I OCD-A U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

1. Kakva je valencija istaknutih iskustava suradnje škola i OCD-a u provedbi GOO?

Predstavnici_ e škola suradnju u provedbi GOO-a s OCD-ama uglavnom su opisivali kao neutralno iskustvo, opisujući provedene aktivnosti bez označavanja u negativnim ili pozitivnim emocionalnim riječima. S druge strane, predstavnici_ e OCD-a suradnju sa školama više su opisivali u emocionalnim terminima, prije svega kao pozitivno iskustvo.

2. Koje kategorije značajki suradnje škola i OCD-a u provedbi GOO u se pokazale važnima, a samim time i kao okvir za promišljanje modela suradnje?

Ispitanici_ e fokusnih grupa pri opisivanju iskustava uglavnom su opisivali značajke koje se odnose na specifičnost odgojno-obrazovnog konteksta provedbe GOO-a, oblike i metode suradnje, komunikaciju i organizaciju škola i OCD-a, kao i značajke programa GOO-a.

3. Koje se institucije vide kao odgovorne u osiguravanju provedbe, a samim time i suradnje škola i OCD-a u GOO?

Predstavnici_ e škola i OCD-a kao glavne donositelje odluka prepoznaju Ministarstvo znanosti i obrazovanja te Agenciju za odgoj i obrazovanje, kao i jedinice lokalne i regionalne samouprave.

MZO i AZOO prepoznaju se kao relevantni u kurikulumu, podršci odgojno-obrazovnom osoblju, kao i pružanju institucionalnog okvira u kojem škole i OCD-i mogu surađivati. JL(R)S-ovi se ističu kao važni u procesu umrežavanja OCD-a i škola u lokalnim zajednicama, kao i (su)financiranju programa provedbe GOO.

„Prije svega, kao pozitivno u suradnji škola i udruga u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja istakla bih horizontalne odnose moći. Druga stvar koju sam ja naučila od svih udruga s kojima sam surađivala je ta nekakva radna etika, koja je takva da se radi puno i da se radi strpljivo. Treća stvar koju nam udruge ozbiljno daju to je da u naše ime zagovaraju poboljšanja na lokalnoj, regionalnoj, ali i na razini države. Evo i zadnja ta uloga koju bi spomenula, a to je ta da su udruge školama organizacijska podrška.“, FG PGŽ, SŠ.

PREPREKE SURADNJI ŠKOLA I OCD-A U PROVEDBI GOO

1. Koje su se prepreke izdvojile kao ključne?

Ispitanici_e fokusnih grupa izdvajaju pet glavnih prepreka koje narušavaju i/ili ometaju suradnju škola i OCD-ova u provedbi GOO:

- a) **Opterećenost školskim kurikulumom (satnicom),**
- b) **Nedostatak podrške vodstva škole, ravnateljice,**
- c) **Nejasan (administrativan) institucionalni okvir,**
- d) **Nedovoljna educiranost nastavnika_ca,**
- e) **Podrška od odgovornih tijela poput MZO-a i AZOO-a.**

Prema navedenom, može se zaključiti kako su **vanjski elementi (prijetnje) ponajviše odgovorni za lošu suradnju između OCD-ova i škola.**

2. Tko su važni saveznici u prelaženju prepreka (osim škola i OCD-a)?

U savladavanju prepreka, koje su navedene od strane OCD-a i odgojno-obrazovnih ustanova, potrebno je surađivati i imati podršku MZO-a i AZOO-a te imati podršku lokalnih vlasti, odnosno donositelja_ica odluka.

„Puno puta sam rekla, ja mislim da je GOO škola za život i zbunjuje me to razbijanje na čitav niz međupredmetnih tema koje se toliko međusobno preklapaju i na tako čudan način su razdvojene za nas koji se malo više možda u to razumijemo. Ne nalazim opravdanje za takvo nešto.“, FG PGŽ, OŠ.

POTREBE ZA BOLJU SURADNJU ŠKOLA I OCD-A U PROVEDBI GOO

1. Koje su najvažnije izdvojene potrebe?

Ispitanici_e ističu četiri glavne potrebe, odnosno predispozicije za uspješnu suradnju škola i OCD-a u provedbi GOO. Prva se odnosi na **zagovaranje jasnog institucionalnog okvira** za provedbu GOO-a općenito, kao i provedbu GOO-a u suradnji škola i OCD-a prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Agenciji za odgoj i obrazovanje, kao i JLS(R)-ovima. Zatim, nužno je **osigurati potrebne resurse**: ljudske, vremenske, financijske. Važno je i **uspostaviti način komunikacije OCD-a i škola, kao i efikasan način promidžbe aktivnosti** OCD-a općenito, kao i programa koje nude u području GOO. Zadnja, no ne manje važna potreba jest **pravovremeno umrežavanje, kao i komunikacija i planiranje** aktivnosti škola i OCD-a.

Osim navedenog, spomenuta je još i potreba **educiranja ravnatelja/ica, moderne i nove metode i sadržaji u poučavanju, koordinacija među OCD-lma** kako se ne bi u kratko vrijeme nudili jednaki ili isti sadržaji.

2. Što bi stvorilo nove prilike u partnerskoj međuresornoj provedbi GOO?

Ispitanici_e ističu da bi se suradnja škola i OCD-a u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja mogla **potaknuti nekim od sljedećih oblika, metoda i aktivnosti**: projektna suradnja, sustav nagrađivanja nastavnog i osoblja u OCD-ima, potvrde o stečenim znanjima i kompetencijama za nastavno osoblje, prostor i vrijeme za podršku i suradnju škola i OCD-a, imenovanje službe/osobe/radne skupine za povezivanje škola i OCD-ova, kontinuirana edukacija nastavnog osoblja i jasan institucionalni okvir za suradnju i provedbu GOO pružen od strane MZO, AZOO i JLS(R).

Svi ispitanici_e fokusnih grupa naglasili su koliko je važno da im **resorno Ministarstvo, Agencija za odgoj i obrazovanje, gradovi/općine i županije u kojima djeluju budu podrška i saveznici**.

3. Koje su potrebe za poboljšanje suradnje škola i OCD-ova u provedbi GOO s obzirom na županiju sudionika_ice?

Osim četiri najčešće spominjane, postoje i specifične potrebe u osnovnim školama, potom u srednjim školama i u OCD-ovima, a potrebe se ponešto razlikuju i po županijama (Tablica XI).

Tablica XI. *Specifične potrebe za uspostavu bolje suradnje škola i OCD-a u provedbi GOO-a*

Osnovne škole	Srednje škole	OCD-i
Dokumenti o suradnji između škola i OCD-ova na razini gradova/općina s naznakom tema radionica koje se obrađuju (Osječko-baranjska županija).	GOO kao zaseban predmet (Istarska i Osječko-baranjska).	Javna politika koja jasno definira što je GOO i osigurava da i osjetljive teme iz tog područja uđu u program (Primorsko-goranska).
Jasno povezani sadržaji i ishodi učenja (Primorsko-goranska županija).	Plan edukacije za GOO s vremenikom za nastavnike na početku školske godine (Primorsko-goranska).	Umrežavanje škola i OCD-ova (Primorsko-goranska).
Individualiziran pristup i prilagodba sadržaja potrebama učenika/ca (Istarska županija).	Suradnja s OCD-ovima u vijeću učenika (Istarska županija).	Zajedničko planiranje potreba škola i OCD-ova s naglaskom na potrebe učenika (Primorsko-goranska).
Evaluacija provedbe GOO (Osječko-baranjska županija).	Vanjska evaluacija programa koje provode škole u području GOO (Istarska).	Zajednička evaluacija suradnje (Istarska).
		Bolja komunikacija s učenicima i uključivanje učenika/ca (Osječko-baranjska).

		Sveučilišta koja obrazuju buduće nastavnike/ce morali bi te teme uklopiti u nastavu i senzibilizirati buduće nastavno osoblje (Primorsko-goranska)
--	--	--

TL;DR: OSNOVNI ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA SURADNJE ŠKOLA I OCD-A U PROVEDBI GRAĐANSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

Istraživanje je provedeno od srpnja do prosinca 2021. godine upotrebom dviju metoda: *online* upitnik (za predstavnike_ice organizacija civilnog društva i škola iz Hrvatske) i fokusne grupe (za predstavnike_ice OCD-a, osnovnih i srednjih i škola iz Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije). Upitnik je ispunilo 108 predstavnika_ca škola kao i 45 predstavnika_ica OCD-a iz Hrvatske. Fokusne grupe obuhvatile su ukupno 45 osoba.

1. Koji su postojeći oblici i područja suradnje između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?

Ispitanici_e fokusnih grupa pri opisivanju iskustava uglavnom su opisivali značajke koje se odnose na specifičnost odgojno-obrazovnog konteksta provedbe GOO-a, oblike i metode suradnje, komunikaciju i organizaciju škola i OCD-a, kao i značajke programa GOO-a.

Pri tome, predstavnici_e škola nešto rjeđe surađuju s OCD-ima (najviše ih surađuje s OCD-ima nekoliko puta godišnje), nego obrnuto (najviše OCD-a surađuje sa školama nekoliko puta u polugodištu). **Zadovoljstvo suradnjom ocijenjeno je četvorkom, pri čemu su predstavnici_e škola malo, ali znatno zadovoljniji od predstavnika_ca OCD-a.**

Predstavnici_e škola i OCD-a najčešće surađuju u ljudsko-pravnoj i društvenoj dimenziji građanskog odgoja i obrazovanja. Škole navode da često surađuju i u ekološkoj i kulturološkoj dimenziji, što zbog moguće pristranosti uzorka nije potvrđeno među OCD-ima, s obzirom na to da tek manji broj ispitanih OCD-a radi u tim područjima.

Metode pri zajedničkom radu također se nešto razlikuju. Kada surađuju sa školama, predstavnici_e OCD-a vrlo često provode radionice, a u više od polovine ih razvija i provodi različite projekte, dok predstavnici_e škola u suradnji s OCD-ima nešto manje, no relativno podjednako koriste različite metode (npr. radionice, volonterske akcije, projekti...). Volonterske i humanitarne akcije jedna su od češće istaknutih metoda od strane predstavnika_ca škola, što nije bio slučaj s OCD-ima, što je moguće zbog pristranosti uzorka ili drukčije definicije pojma „suradnje“. U prosjeku, stručna osposobljavanja OCD-i organiziraju nešto rjeđe nego što surađuju sa školama u svim dimenzijama građanskog odgoja i obrazovanja, a taj trend se oslikava i u broju predstavnika_ca škola koji ta osposobljavanja pohađaju.

2. Koje su postojeće prepreke za kvalitetnu suradnju odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?

Dvije vrste prepreka predstavnici_ e škola i OCD-a procjenjuju kao najviše prisutne: **kompleksna (administrativna) procedura za ostvarenje suradnje i neadekvatni financijski uvjeti OCD-a i škola.** Također, predstavnici_ e škola procjenjuju da ponekad nemaju dovoljno informacija o OCD-ima. Općenito, prema procjenama ispitanih OCD-a, oni doživljavaju više prepreka nego što se to događa predstavnicima_ ama škola.

Ispitanici_ e fokusnih grupa istaknuli su i sljedeće **vanjske elemente**, odnosno prijetnje koje narušavaju suradnju škola i OCD-ova: opterećenost školskim kurikulumom (satnicom), nedostatak podrške vodstva škole (ravnatelj_ ica), nejasan (administrativan) institucionalni okvir, nedovoljna educiranost nastavnika_ ca, kao i nedostatak podrške od odgovornih tijela poput MZO-a i AZOO-a.

3. Kako postići kvalitetnu suradnju odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?

Predstavnici_ e škola i OCD-a najvažnijim predispozicijama svoje suradnje u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja smatraju **kvalitetnu komunikaciju i podršku vodstva škole.** Predstavnici_ e OCD-a ističu važnost većeg broja različitih predispozicija (npr. educiranost djelatnika_ ica organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova o načinima i modelima suradnje, dodatna financijska sredstva...), iz čega se može naslutiti da su njihove potrebe u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja u suradnji veće nego one škola, što je u skladu s više istaknutih prepreka s kojima se susreću.

Osim toga, važno je zagovaranje jasnog institucionalnog okvira za provedbu GOO-a općenito, kao i provedbu GOO-a u suradnji škola i OCD-a. Važno je uspostaviti efikasan način promidžbe aktivnosti OCD-a općenito, kao i programa koje nude u području GOO. Važne su i pravovremeno umrežavanje i planiranje aktivnosti škola i OCD-a. **Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Agencija za odgoj i obrazovanje, gradovi/općine i županije u kojima djeluju škole i OCD-i prepoznati su kao dionici čija je podrška izuzetno važna:** od organizacije načina i događanja za umrežavanje, do (su)financiranja aktivnosti.

Prilog 1: Korišteni upitnici

1) Upitnik za predstavnike_ice organizacija civilnog društva

Poštovana/i,

pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi dobiti uvid o predispozicijama, preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva u području građanskog odgoja i obrazovanja. Krajnji je cilj izraditi model suradnje koji će odgovoriti na uočene potrebe za povećanjem kvalitete provedbe građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovnim ustanovama. Molimo Vas da upitnik ispunjava jedna osoba u ime jedne organizacije civilnog društva.

Upitnik se sastoji od dvadesetak pitanja, a ispunjavanje traje oko petnaest minuta. Upitnik je anonimn i odgovori na pitanja koriste se isključivo u istraživačke svrhe.

Podaci se prikupljaju u skladu s odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12), Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka, kao i o slobodnom protoku takvih. Upisivanje podataka smatrat će se vašom privolom za obradu tih podataka.

Upitnik se provodi u sklopu projekta [MODUS – civilni i javni sektor za građanski odgoj i obrazovanje](#) koji provode Udruga "Delta", Centar za građanske inicijative Poreč, Udruga za rad s mladima „Breza“ iz Hrvatske i Menneskerettighetsakademiet iz Norveške. Projekt je podržan s € 135.000,00 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru Europskog gospodarskog prostora i Norveških grantova.

Hvala na Vašem vremenu!

U slučaju dodatnih pitanja i/ili želje za dobivanjem rezultata analize javite se na delta@udrugadelta.hr.

Djelokrug rada organizacije

Sljedećim nizom pitanja žele se ispitati općeniti podaci o djelokrugu rada organizacije civilnog društva s fokusom na građanski odgoj i obrazovanje.

Procijenite u kojoj se mjeri Vaša organizacija civilnog društva fokusira na navedene dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja u svojem radu služeći se skalom od 1 do 5, gdje 1 znači „uopće ne“ a 5 „u potpunosti da“. *

	1	2	3	4	5
Ekološka dimenzija (usmjerava na važnost održivog razvoja i čuvanje prirodnih bogatstava)					
Ljudsko – pravna dimenzija (prava i odgovornosti, zaštita svojih i tuđih prava)					
Politička dimenzija (donošenje i uključivanje u donošenje odluka, zakona i drugih propisa; ustrojstvo lokalne, županijske i državne uprave)					
Kulturološka dimenzija (upoznavanje vlastite kulture, upoznavanje i poštivanje drugih kultura)					
Gospodarska dimenzija (promišljanje o radu, upravljanju financijama i ostalim pitanjima vezanima za novac)					
Društvena dimenzija (socijalne i komunikacijske vještine, vještine nenasilnog rješavanja sukoba)					

Pred Vama se nalaze opća pitanja o radu Vaše organizacije civilnog društva. Molimo Vas da na njih odgovorite služeći se skalom od 1 do 5 gdje 1 znači „uopće ne“ a 5 „u potpunosti da“.

	1	2	3	4	5
Programsko usmjerenje organizacije civilnog društva prema edukacijskim aktivnostima iz područja građanskog odgoja i obrazovanja vidljivo je u dokumentaciji udruge (statut, strateški plan, godišnji plan rada...)					
Organizacija civilnog društva angažira osobe koje posjeduju odgovarajuća znanja za provedbu tema vezanih za građanski odgoj i obrazovanje					
Aktivnosti organizacije civilnog društva vezane za građanski odgoj i obrazovanje vidljive su na njezinim promotivnim kanalima (mrežna stranica, društvene mreže...)					
Rad organizacije civilnog društva u području građanskog odgoja i obrazovanja vidljiv je i prepoznat u javnosti.					

[ ] Organizacija civilnog društva u području građanskog odgoja i obrazovanja djeluje na (označite sve što se odnosi na Vas): *

lokalnoj razini

županijskoj razini

regionalnoj razini

nacionalnoj razini

internacionalnoj razini

Organizacija civilnog društva je članica je GOOD inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovni sustav (<http://goo.hr/>): *

Da

Ne

[ ] Ocijenite aktivnost Vaše organizacije civilnog društva u GOOD inicijativi: ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '4 [clanstvoGOOD]' (Organizacija civilnog društva je članica je GOOD inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovni sustav (<http://goo.hr/>);)

Pasivna članica

Uglavnom pasivna članica

Niti pasivna niti aktivna članica

Uglavnom aktivna članica

Aktivna članica

Drugo

Kako bi opisali doprinos Vaše organizacije GOOD inicijativi? **Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '4 [clanstvoGOOD]' (Organizacija civilnog društva je članica je GOOD inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u odgojno-obrazovni sustav (<http://goo.hr/>);)

Suradnja

Pod pojmom suradnja organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovanih ustanova podrazumijeva se provedba aktivnosti građanskog odgoja i obrazovanja i/ili organizacija stručnog usavršavanja edukatora/ica u područjima građanskog odgoja i obrazovanja.

Pred Vama se nalazi niz pitanja kojim želimo ispitati preduvjete suradnje organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovanih ustanova u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Molimo Vas da odgovarate kao predstavnik/ca Vaše organizacije civilnog društva.

Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja? *

Da

Ne

Koliko često Vaša organizacija civilnog društva surađuje s odgojno-obrazovnim ustanovama u različitim područjima građanskog odgoja i obrazovanja? Odgovorite služeći se skalom od 1 do 5 gdje 1 znači „nikad“, a 5 „vrlo često“. *Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:

Answer was 'Da' at question '7 [suradnjastanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

	1	2	3	4	5
Ekološka dimenzija					
Ljudsko – pravna dimenzija					
Politička dimenzija					
Kulturološka dimenzija					
Gospodarska dimenzija					
Društvena dimenzija					

Koliko često organizacija civilnog društva organizira stručno usavršavanje edukatora/ica (odgojno-obrazovni predstavnici/e, predstavnici/e drugih organizacija civilnog društva i ostali edukatori) u sljedećim područjima građanskog odgoja i obrazovanja? Odgovorite služeći se skalom od 1 do 5 gdje 1 znači „nikad“, a 5 „vrlo često“. *Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni: Answer was 'Da' at question '7 [suradnjastanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

	1	2	3	4	5
Ekološka dimenzija					
Ljudsko – pravna dimenzija					
Politička dimenzija					

Kulturološka dimenzija					
Gospodarska dimenzija					
Društvena dimenzija					

U prosjeku, s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja Vaša organizacija civilnog društva surađuje: ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjasustanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?) Izaberite jedan od ponuđenih odgovora

Nekoliko puta mjesečno

Jednom mjesečno

Nekoliko puta po polugodištu

Jednom u polugodištu

Nekoliko puta godišnje

Jednom godišnje

Ostalo

Ocijenite suradnju organizacije civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama: ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjasustanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

1

2

3

4

5

Suradnja organizacije civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama počiva na (rangirajte ponuđene razloge po važnosti od najvažnijeg do najmanje važnog): ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjasustanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

Molimo unesite broj u polje redom koji vam odgovara od 1 do 6

Osobnim poznanstvima

Pismenom sporazumu organizacija civilnog društva i škole

Preporukama zadovoljnih suradnika/ca

Povratnim informacijama učenika/ica

Zajedničkim projektima

Edukacijskom programu odobrenom od strane MZO i/ili AZOO

S odgojno-obrazovnim ustanovama organizacija civilnog društva ostvaruje suradnju u sljedećim oblicima rada (označite dva najčešća oblika suradnje): ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjastanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

Predavanja

Radionice

Razvoj i provedba projekata

Volonterske akcije

Humanitarne akcije

Podrška u provođenju nastave

Podrška u stručnom osposobljavanju za provedbu građanskog odgoja i obrazovanja

Podrška u demokratizaciji škole

Ostalo:

S koliko odgojno-obrazovnih ustanova je organizacija civilnog društva uspostavila suradnju u zadnjih 5 godina (približan broj)? ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjastanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

S koliko odgojno-obrazovnih ustanova organizacija civilnog društva aktivno surađuje u 2021. godini? ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjasustanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

[ ] S kojim tipom odgojno-obrazovnih ustanova organizacija civilnog društva aktivno surađuje (označite sve na koje se odnosi): ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '7 [suradnjasustanovama]' (Surađuje li Vaša organizacija civilnog društva s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

Niži razredi osnovnih škola

Viši razredi osnovnih škola

Srednje škole: gimnazije

Srednje škole: strukovne škole

Srednje škole: kombinirani programi

Srednja škola: umjetničke škole

Ostalo:

Prepreke suradnji

Pred Vama se nalazi niz pitanja kojim želimo ispitati prepreke suradnje organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja.

Pred Vama se nalazi niz pitanja kojim želimo ispitati prepreke suradnji organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Molimo Vas da na sljedeće pitanje odgovorite služeći se skalom od 1 do 5 gdje 1 znači „uopće ne“ a 5 „u potpunosti da.“

S kojim od nabrojanih prepreka se susrećete prilikom suradnje s odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja? *

	1	2	3	4	5
Uprava škole nije zainteresirana za suradnju s organizacijama civilnog društva					

Odgojno-obrazovni predstavnici nisu zainteresirani za suradnju s organizacijama civilnog društva					
Roditelji ne daju suglasnost za suradnju škole s organizacijama civilnog društva					
Nema interesa odgojno-obrazovnih djelatnika/ca za suradnju s organizacijama civilnog društva					
Procedura za ostvarenje suradnje je kompleksna (službena odobrenja Ministarstva i sl.)					
Prostorni uvjeti organizacija civilnog društva i/ili škole nisu adekvatni za suradnju					
Financijski uvjeti organizacija civilnog društva i/ili škole nisu adekvatni za suradnju					

Po Vašem mišljenju, što je potrebno za savladavanje prepreka?

Molimo Vas da procijenite važnost sljedećih predispozicija suradnje odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva služeći se skalom od 1 do 5, pri čemu 1 znači „uopće nije važno“ a 5 „jako je važno“: *

	1	2	3	4	5
Jasan institucionalan okvir (upute i dokumenti nadležnih tijela, npr. MZO, AZOO, JLS-ovi...)					
Kvalitetna komunikacija					
Podrška vodstva škole					
Podloga u internim dokumentima (školski kurikulum, godišnji plan i program rada...)					
Educiranost djelatnika organizacija civilnog društva i odgojno-obrazovnih ustanova o načinima i modelima međusobne suradnje					
Dodatna financijska sredstva					

Komentar ili poruka za kraj (želite li nešto dodati ili dodatno pojasniti?):

Demografski podaci

Molimo upišite koliko godina imate: *

Vaš spol:

ženskog

muškog

[ ] Molimo označite iz koje županije dolazite: *

Bjelovarsko-bilogorska županija

Brodsko-posavska županija

Dubrovačko-neretvanska županija

Istarska županija

Karlovačka županija

Koprivničko-križevačka županija

Krapinsko-zagorska županija

Ličko-senjska županija

Međimurska županija

Osječko-baranjska županija

Požeško-slavonska županija

Primorsko-goranska županija

Sisačko-moslavačka županija

Splitsko-dalmatinska županija

Šibensko-kninska županija

Varaždinska županija

Virovitičko-podravska županija

Vukovarsko-srijemska županija

Zadarska županija

Zagrebačka županija

Grad Zagreb

Molimo upišite općinu ili grad iz kojeg dolazite: *

[ ] Ako želite primati obavijesti o rezultatima istraživanja, kao i drugim aktivnostima projekta upišite se na mailing listu:

Hvala na ispunjavanju upitnika!

Uneseni podaci koristit će se za uvid u iskustva odgojno-obrazovnih djelatnika i djelatnica o predispozicijama, preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva u području građanskog odgoja i obrazovanja, na temelju čega će se izraditi model suradnje da se poveća kvaliteta provedbe građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovnih ustanovama.

Za sva dodatna pitanja, krajnje rezultate i/ili interes za sudjelovanjem u projektu pišite na delta@udruga-delta.hr!

Pošalji svoj upitnik.

Zahvaljujemo Vam se na popunjavanju ovog upitnika.

2) Upitnik za predstavnike_ice odgojno-obrazovnih ustanova

Poštovana/i,

Pred Vama se nalazi upitnik kojim se želi dobiti uvid o predispozicijama, preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja.

Cilj je izraditi model suradnje koji će odgovoriti na uočene potrebe za povećanjem kvalitete provedbe građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Upitnik se sastoji od dvadeset pitanja, a ispunjavanje traje deset do petnaest minuta. Upitnik je anonimn i odgovori na pitanja koriste se isključivo u istraživačke svrhe.

Podaci se prikupljaju u skladu s odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12), Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka, kao i o slobodnom protoku takvih. Upisivanje podataka smatrat će se Vašom privolom za obradu tih podataka.

Upitnik se provodi u sklopu projekta [MODUS – civilni i javni sektor za građanski odgoj i obrazovanje](#) kojega provode Udruga "Delta", Centar za građanske inicijative Poreč, Udruga za rad s mladima „Breza“ iz Hrvatske i Menneskerettighetsakademiet iz Norveške. Projekt je podržan s € 135.000,00 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru Europskog gospodarskog prostora i Norveških grantova.

Hvala na Vašem vremenu!

U slučaju dodatnih pitanja i/ili želje za dobivanjem rezultata analize javite se na delta@udrugadelta.hr.

Suradnja s OCD-ima

Pred Vama se nalazi niz pitanja kojima je cilj ispitati Vaša iskustva u suradnji s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja.

Organizacije civilnog društva i inicijative građana predstavljaju slobodan oblik udruživanja građana. Osnovne karakteristike različitih oblika udruživanja građana u demokraciji su neovisnost, dobrovoljnost i pluralizam. Najčešći oblici organizacije civilnog društva su udruge (npr. GONG, B.A.B.E., RODA), zaklade (npr. zaklada SOLIDARNA) i neformalne građanske inicijative. Demokratska društva karakterizira postojanje triju sektora: javnog (država), privatnog (tržište) i građanskog (civilni ili 'treći' sektor).

Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja? *

Da

Ne

Surađujem s organizacijama civilnog društva u provedbi sljedećih područja građanskog odgoja i obrazovanja: *Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:

Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

	Da	Neodlučan	Ne
Ljudsko-pravna dimenzija (prava i odgovornosti, zaštita svojih i tuđih prava)	☐	☐	☐
Ekološka dimenzija (usmjerava na važnost održivog razvoja i čuvanje prirodnih resursa)	☐	☐	☐
Politička dimenzija (donošenje i uključivanje u donošenje odluka, zakona i drugih propisa; ustrojstvo lokalne, županijske i državne uprave)	☐	☐	☐
Kulturološka dimenzija (upoznavanje vlastite kulture, upoznavanje i poštivanje drugih kultura)	☐	☐	☐
Gospodarska dimenzija (promišljanje o radu, upravljanju financijama i ostalim pitanjima vezanima za novac)	☐	☐	☐
Društvena dimenzija (socijalne i komunikacijske vještine, vještine nenasilnog rješavanja sukoba)	☐	☐	☐

Pohađam stručna usavršavanja organizacija civilnog društva u sljedećim područjima: ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

	Da	Neodlučan	Ne
Ekološka dimenzija	☐	☐	☐
Ljudsko-pravna dimenzija	☐	☐	☐
Politička dimenzija	☐	☐	☐
Kulturološka dimenzija	☐	☐	☐
Gospodarska dimenzija	☐	☐	☐
Društvena dimenzija	☐	☐	☐

U prosjeku, s organizacijama civilnog društva surađujem: ***Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

- nekoliko puta mjesečno
- jednom mjesečno
- nekoliko puta po polugodištu
- jednom u polugodištu
- nekoliko puta godišnje
- jednom godišnje
- manje od jednom godišnje
- Ostalo

[]Ocijenite svoju suradnju s organizacijama civilnog društva pomoću skale od 1 do 5, pri čemu 1 znači "u potpunosti nezadovoljavajuća" a 5 "u potpunosti zadovoljavajuća" *Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni: Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

[]S organizacijama civilnog društva najčešće ostvarujem suradnju kroz sljedeće oblike rada (možete označiti više odgovora) *Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:

Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

- gostujuća i/ili pozvana predavanja
- radionice
- razvoj i provedba projekata
- volonterske akcije
- humanitarne akcije
- pohađam edukacije u području građanskog odgoja i obrazovanja
- Ostalo:

Nabrojite neke od organizacije civilnog društva s kojima ste ostvarili uspješnu suradnju:Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni: Answer was 'Da' at question '1 [dailine]' (Jeste li ikada surađivali s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja?)

[]Za koje teme građanskog odgoja i obrazovanja bi željeli imati stručno osposobljavanje uz podršku organizacija civilnog društva? *

- Ljudska prava
- Radnička prava
- Interkulturalnost
- Demokracija - politička pismenost
- Medijska pismenost
- Financijska pismenost
- Održivi razvoj zajednice i globalno obrazovanje
- Volontiranje i aktivni angažman u zajednici
- Metode neformalnog obrazovanja
- Razvoj područja učeničkog sudjelovanja kroz učenička vijeća
- Ekologija i klimatske promjene
- Ništa od navedenog
- Ostalo:

[]Koje teme građanskog odgoja i obrazovanja želite provoditi u suradnji s organizacijama civilnog društva? *

- Ljudska prava
- Radnička prava
- Interkulturalnost
- Demokracija - politička pismenost
- Medijska pismenost

- Financijska pismenost
- Održivi razvoj zajednice i globalno obrazovanje
- Volontiranje i aktivni angažman u zajednici
- Metode neformalnog obrazovanja
- Razvoj područja učeničkog sudjelovanja kroz učenička vijeća
- Ekologija i klimatske promjene
- Ništa od navedenog
- Ostalo:

Prepreke uspješne suradnje

[]Procijenite u kojoj mjeri sljedeće prepreke otežavaju uspostavljanje suradnje s organizacijama civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja pomoću skale od 1 do 5, pri čemu 1 znači "uopće se ne odnosi na nas" do 5 "u potpunosti se odnosi na nas". *

	1	2	3	4	5
Uprava škole nije zainteresirana za suradnju s organizacijama civilnog društva	☐	☐	☐	☐	☐
Kolektiv škole ne pruža podršku	☐	☐	☐	☐	☐
Roditelji ne daju suglasnost za suradnju s organizacijama civilnog društva	☐	☐	☐	☐	☐
Nema organizacija civilnog društva u bližoj okolini	☐	☐	☐	☐	☐
Nema interesa organizacija civilnog društva u bližoj okolini	☐	☐	☐	☐	☐
Smjenski rad nam otežava suradnju	☐	☐	☐	☐	☐
Nemamo prostorne uvjete za ostvarenje suradnje	☐	☐	☐	☐	☐
Nemamo financijska sredstva za ostvarenje suradnje	☐	☐	☐	☐	☐
Nemamo dovoljno informacija o organizacijama civilnog društva	☐	☐	☐	☐	☐
Kompleksna procedura za ostvarenje suradnje (službena odobrenja Ministarstva i sl.)	☐	☐	☐	☐	☐
Osobni razlozi	☐	☐	☐	☐	☐

Dimenzije suradnje s OCD-ima

Molimo Vas da procijenite važnost sljedećih predispozicija suradnje odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja pomoću skale od 1 do 5, pri čemu 1 znači „uopće nije važno“ a 5 „jako je važno“: *

	1	2	3	4	5
Jasan institucionalan okvir (upute i dokumenti nadležnih tijela, npr. MZO, AZOO, JLS-ovi...)	☐	☐	☐	☐	☐
Kvalitetna komunikacija	☐	☐	☐	☐	☐
Podrška vodstva škole	☐	☐	☐	☐	☐
Podloga u internim dokumentima (školski kurikulum, godišnji plan i program rada...)	☐	☐	☐	☐	☐
Educiranost osoblja OCD-a i odgojno-obrazovnih ustanova o načinima i modelima suradnje	☐	☐	☐	☐	☐
Dodatna financijska sredstva	☐	☐	☐	☐	☐
Osobno poznanstvo s osobama iz organizacija civilnog društva	☐	☐	☐	☐	☐
Pismeni sporazum organizacija civilnog društva i škole	☐	☐	☐	☐	☐
Preporuke kolega i kolegica	☐	☐	☐	☐	☐
Povratne informacije učenika i učenica	☐	☐	☐	☐	☐
Razvoj zajedničkih projekata	☐	☐	☐	☐	☐
Moj osobni angažman u nekoj organizaciji civilnog društva	☐	☐	☐	☐	☐

Opća pitanja

Vaša dob *

[ ] Vaš spol *

Muško

Žensko

Ne želim odgovoriti

Ostalo

Županija u kojoj se nalazi škola u kojoj radite većinu radnog vremena: *

Molim izaberite **sve opcije** koje vam odgovaraju.

BBŽ - Bjelovarsko-bilogorska županija

BPŽ - Brodsko-posavska županija

DNŽ - Dubrovačko-neretvanska županija

- IŽ - Istarska županija
- KŽ - Karlovačka županija
- KKŽ - Koprivničko-križevačka županija
- KZŽ - Krapinsko-zagorska županija
- LSŽ - Ličko-senjska županija
- MŽ - Međimurska županija
- OBŽ - Osječko-baranjska županija
- PSŽ - Požeško-slavonska županija
- PGŽ - Primorsko-goranska županija
- SMŽ - Sisačko-moslavačka županija
- SDŽ - Splitsko-dalmatinska županija
- ŠKŽ - Šibensko-kninska županija
- VŽ - Varaždinska županija
- VPŽ - Virovitičko-podravska županija
- VSŽ - Vukovarsko-srijemska županija
- ZDŽ - Zadarska županija
- ZGŽ - Zagrebačka županija
- GZG - Grad Zagreb

[ ] Grad ili općina: *

[ ] Označite tip škole u kojoj radite: *

Molim izaberite **sve opcije** koje vam odgovaraju.

- Osnovna škola
- Srednja škola: gimnazija
- Srednja škola: četverogodišnja strukovna škola

- Srednja škola: trogodišnja strukovna škola
- Umjetnička škola
- Kombinirani programi
- Ostalo:

Označite model primjene građanskog odgoja i obrazovanja kojeg provodite: *

- Međupredmetno
- Model izvannastavne izborne aktivnosti
- Ne provodim građanski odgoj i obrazovanje
- Ostalo

Procijenite u kojoj mjeri obrađujete navedene dimenzije građanskog odgoja i obrazovanja pomoću skale od 1 do 5, pri čemu 1 znači „uopće ne“ a 5 „u potpunosti da“ * **Odgovori samo ako su sljedeći uvjeti zadovoljeni:** Answer was 'Međupredmetno' ili 'Model izvannastavne izborne aktivnosti' ili 'Ostalo' at question '17 [TipGOO]' (Označite model primjene građanskog odgoja i obrazovanja kojeg provodite:)

	1	2	3	4	5
Politička dimenzija (donošenje i uključivanje u donošenje odluka, zakona i drugih propisa; ustrojstvo lokalne, županijske i državne uprave)	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturološka dimenzija (upoznavanje vlastite kulture, upoznavanje i poštivanje drugih kultura)	☐	☐	☐	☐	☐
Gospodarska dimenzija (promišljanje o radu, upravljanju financijama i ostalim pitanjima vezanima za novac)	☐	☐	☐	☐	☐
Društvena dimenzija (socijalne i komunikacijske vještine, vještine nenasilnog rješavanja sukoba)	☐	☐	☐	☐	☐
Ekološka dimenzija (usmjerava na važnost održivog razvoja i čuvanje prirodnih bogatstava)	☐	☐	☐	☐	☐
Ljudsko – pravna dimenzija (prava i odgovornosti, zaštita svojih i tuđih prava)	☐	☐	☐	☐	☐

[]Komentar ili poruka za kraj (želite li nešto dodati ili dodatno pojasniti?)

[]Ako želite primati obavijesti o rezultatima istraživanja, kao i drugim aktivnostima projekta upišite se na *mailing* listu:

Hvala na Vašem vremenu i trudu!

Uneseni podaci koristit će se za uvid u iskustva odgojno-obrazovnih djelatnika i djelatnica o predispozicijama, preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva u području građanskog odgoja i obrazovanja, na temelju čega će se izraditi model suradnje da se poveća kvaliteta provedbe građanskog odgoja i obrazovanja u odgojno-obrazovnih ustanovama.

Za sva dodatna pitanja, rezultate i/ili interes za sudjelovanjem u projektu pišite na delta@udrugadelta.hr!

Pošalji svoj upitnik.

Zahvaljujemo Vam se na popunjavanju ovog upitnika.

Prilog 2: Protokol fokusnih grupa

U sklopu projekta „MODUS - civilni i javni sektor za građanski odgoj i obrazovanje“ provodi se kvalitativno istraživanje kako bi se odgovorilo na temeljno istraživačko pitanje: *Koje su potrebe nastavnika_ica i predstavnika_ca organizacija civilnoga društva za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?*

U tu svrhu organizirat će se fokusne grupe sa sljedeće dvije ciljane skupine na području nabrojanih županija.

- odgojno-obrazovni_e predstavnici_e: zbog specifičnosti provedbe građanskog odgoja i obrazovanja kao izvannastavnog predmeta po tzv. „rijječkom modelu“ ili kao međupredmetne teme, provest će se odvojene fokusne grupe za djelatnike_ice osnovnih i srednjih škola
- predstavnici_e organizacija civilnog društva

Predviđeni broj sudionika_ica na fokusnim grupama je četiri do šest na fokusnim grupama za djelatnike_ice osnovnih i srednjih škola te pet do sedam na fokusnoj grupi za predstavnike_ice organizacija civilnog društva. Pri odabiru sudionika_ica vodit će se računa o rodnoj ravnopravnosti i o tome da na fokusnim grupama sudjeluju osobe iz većih i manjih gradova i općina, kao i one iz ruralnih područja. Fokusne grupe djelatnika_ica uglavnom će obuhvaćati proveditelje_ice izvannastavnog predmeta građanskog odgoja i obrazovanja, a one za djelatnike_ice srednjih škola uključivat će osobe različitih usmjerenja. Odabirat će se predstavnici_e organizacija civilnog društva koji imaju iskustva sa suradnjom sa školama u temama koje spadaju pod neku od dimenzija građanskog odgoja i obrazovanja.

Na fokusnim grupama prikupljat će se podaci koji će doprinijeti odgovaranju na sljedeća, specifična istraživačka pitanja:

- Koji su postojeći oblici i područja suradnje između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?*
- Koje su postojeće prepreke za kvalitetnu suradnju odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?*

- (iii) *Koje su mogućnosti kvalitetne suradnje odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja na području Istarske, Osječko-baranjske i Primorsko-goranske županije i šire?*

Predmet istraživanja fokusnih grupa usko je vezan za predmet istraživanja, odnosno iskustva nastavnika_ica i predstavnika_ca organizacija civilnoga društva u provedbi i njihova mišljenja o preprekama i mogućnostima za kvalitetnu suradnju između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnoga društva u području građanskog odgoja i obrazovanja.

POSTUPAK PRIPREME I PROVEDBE FOKUSNIH GRUPA

Svaka fokusna grupa provodit će se prema istom protokolu, pri čemu će se pitanja razlikovati ovisno o grupi sudionika_ica.

1. Priprema i dolazak sudionika_ica

Fokusne grupe će se provoditi uživo ili *online*, ovisno o epidemiološkim prilikama. Za sudjelovanje na fokusnim grupama sudionici_e se prijavljuju putem *online* prijavnice koja sadržava pitanja o njihovim osobnim podacima potrebnima za demografske podatke, kao i izvještavanje. Prijavnica sadržava i informacije o načinu prikupljanja podataka i snimanju fokusnih grupa te osiguravanju njihove tajnosti.

Održavanje licem u lice

Za održavanje licem u lice, potrebno je odabrati prostor koji odgovara sigurnosnim zahtjevima, ima pristup sanitarnom čvoru i prozoru s mogućnostima otvaranja, a veličinom odgovara epidemiološkoj situaciji.

Prostor treba biti spreman barem pola sata prije početka fokusne grupe, a sudionike_ce se treba zamoliti da dođu pet do deset minuta ranije od planiranog početka. Prostor treba sadržavati dovoljan broj stolica postavljenih u krug. Prostor treba biti opremljen pločom ili *flipchart* stalkom s papirima i plavim kemijskim olovkama.

Pri dolasku sudionika_ica voditelj_ica ih pozdravlja, upoznaje te ih upućuje ih da se upišu na potpisnu listu. Ako se sudionici_e nisu prijavili na fokusnu grupu putem prijavnice koja je prikupljala njihove osnovne podatke, zamoliti ih se da ih iskažu na licu mjesta.

Održavanje online

Za održavanje fokusnih grupa treba osigurati korištenje programa ili alata koji odgovaraju sigurnosnim zahtjevima i osiguravaju zaštitu podataka, a omogućavaju snimanje fokusne grupe.

Voditeljica treba pristupiti sastanku 15 minuta prije početka, a sudionike_ce uputiti da se prijave barem 5 minuta prije početka fokusne grupe.

Ako se sudionici_e nisu prijavili na fokusnu grupu putem prijavnice koja je prikupljala njihove osnovne podatke, zamoliti ih se da ih iskažu na licu mjesta.

2. Predstavljanje projekta i tehničke informacije (10 minuta)

Voditeljica zahvaljuje sudionicima_cama na dolasku i naglašava važnost njihovog sudjelovanja u fokusnoj grupi.

Sudionike_ce se upoznaje s projektom, njegovom svrhom i aktivnostima. Objašnjava im se važnost njihovog sudjelovanja na fokusnoj grupi i način uključivanja prikupljenih podataka u daljnje aktivnosti projekta, kao i doprinos glavnom cilju projekta.

Sudionike_ce se upućuje na tehnička pitanja provedbe fokusnih grupa: u slučaju da se one odvijaju licem u lice, skreće im se pozornost na diktafon, a ako se provode *online* napominje se da će se snimati. Pojašnjava se uloga osobe koja piše bilješke te se objašnjava na koji način se čuva tajnost podataka, odnosno anonimnost sudionika_ica.

U slučaju *online* provedbe provjerava se znaju li svi sudionici upaliti i ugaziti mikrofon. Sudionicima se pokazuje i način na koji se javljaju za riječ, kao i korištenje poruka (*chat* opcija) ako postoje.

3. Upoznavanje (10 minuta)

Voditeljica se predstavlja i objašnjava svoju facilitatorsku ulogu u procesu, pri čemu se stavlja naglasak na to da se olakšava međusobna komunikacija sudionika_ica.

Sudionici_ice se kratko predstavljaju imenom i govore iz koje odgojno-obrazovne ustanove ili organizacije civilnog društva dolaze. Voditeljica može izraziti zadovoljstvo raznolikošću grupe i različitih iskustava, kao i istaknuti jednu stvar koja ih povezuje.

4. Uvod u raspravu i postavljanje pitanja (50 minuta)

Voditeljica još jednom naglašava važnost različitih iskustava, kao i činjenicu da nema točnih i netočnih odgovora na pitanja. Govori sudionicima_cama da se mogu sami javiti za riječ, bez prozivanja. U *online* okruženju mogu dignuti ruku da naznače javljanje za riječ i koristiti opciju odgovora preko poruke.

Nakon toga započinje rasprava u kojoj se postavljaju pitanja ovisno o grupi sudionika_ica. Naglašava se važnost dijeljenja vlastitog iskustva, no i mogućnost korištenja iskustava kolega_ica. Važno je pri postavljanju prvih pitanja uključiti sve sudionike_ce, jer to utječe ton ostatka rasprave.

Postavljaju se pitanja za pojašnjavanje, parafrazira rečeno i pokušava uključiti i one koji manje govore (npr. „A što vi mislite o tome, Milice?“). Važno je na glas iskomentirati govor tijela onda kada to važno (npr. „Vidim da svi klimate glavom, znači da se slažete.“).

5. Sažimanje i osvrt na raspravu (5 minuta)

Nakon zadnjeg pitanja, voditeljica ističe najvažnije zaključke na postavljena pitanja. Nakon što sudionici_ice daju svoje mišljenje i nadopune, kratko ih zapisuje na ploču ili papir te poziva sudionice_ike da ih nadopune po potrebi. Voditeljica zahvaljuje sudionicima_cama na vrijednim informacijama.

6. Vrijeme za pitanja i dodatne informacije (10 minuta)

Voditeljica pita sudionike_ce imaju li dodatna pitanja ili želju za podijeliti neko iskustvo vezano za temu a koje nije obuhvaćeno pitanjima.

7. Zatvaranje fokusne grupe (5 minuta)

Voditelj_ica još jednom zahvaljuje svim okupljenima te najavljuje sljedeće aktivnosti projekta.

FOKUSNA GRUPA ZA DJELATNIKE_ICE OSNOVNIH ŠKOLA

1. S kojim ste OCD-ima surađivali? Navedite primjer suradnje koju smatrate uspješnom.
2. Što vam otežava suradnju s udrugama u provedbi GOO-a? Na koji način bi vam se olakšala suradnja? Kako bi takva suradnja izgledala?
  - a. Podaci online istraživanja pokazuju da udruge najveće probleme vide u kompleksnosti procedure za ostvarenje suradnje (pravni okvir, dokumenti, odobrenje od strane osnivača ili MZO). Kako bi to mogli riješiti?
3. Ovdje se nalazi popis raznih predispozicija suradnje koje su osobe koje su ispunile upitnik smatrale važnima. Kako vam se on čini: treba li nešto dodati? Molim vas da pomoću post-it papirića označite 3 koja smatrate najvažnijima.
4. (Ovisno o tome što sudionici_e označe kao najvažnije, postavljaju se pitanja za pojašnjenje, ako isto nije odgovoreno u prethodnim pitanjima)
  - Kako osigurati kvalitetnu komunikaciju s udrugama? Tko, kada, koliko često i zašto komunicira?
  - Koje institucije su najvažnije za provedbu GOO-a? Na koji način bi mogle pružiti podršku provedbi GOO-a u partnerstvu škola i udruga? Kakvi dokumenti bi pružili dobar institucionalan okvir za suradnju?
  - Na koji način pristupiti vodstvu škole? Što kada vodstvo škole ne pokazuje razumijevanje ili volju?
  - Na koji način interni dokumenti škola mogu olakšati suradnju u zajedničkoj provedbi GOO-a? Koji su to dokumenti i što bi u njima trebalo pisati?
  - Na koji način bi se mogle financirati aktivnosti škola i udruga u provedbi GOO-a? Tko bi to i zašto trebao financirati?
  - Kakvo je Vaše iskustvo u razvoju projekata s udrugama? Na koji način taj proces učiniti boljim i ugodnijim za sve?
  - Kako provodite evaluaciju svojeg rada sudrugama u području GOO-a? Kako bi izgledala jedna sveobuhvatna, kvalitetna evaluacija i tko bi je radio?

FOKUSNA GRUPA ZA DJELATNIKE_ICE SREDNJIH ŠKOLA

1. Na koji način uklapate teme GOO-a u svom radu?
2. S kojim ste OCD-ima surađivali? Navedite primjer suradnje koju smatrate uspješnom.
3. Što vam otežava suradnju s udrugama u provedbi GOO-a? Na koji način bi vam se olakšala suradnja? Kako bi takva suradnja izgledala?
  - a. Podaci online istraživanja pokazuju da udruge najveće probleme vide u kompleksnosti procedure za ostvarenje suradnje (pravni okvir, dokumenti, odobrenje od strane osnivača ili MZO). Kako bi to mogli riješiti?
4. Ovdje se nalazi popis raznih predispozicija suradnje koje su osobe koje su ispunile upitnik smatrale važnima. Kako vam se on čini: treba li nešto dodati? Molim vas da pomoću post-it papirića označite 3 koja smatrate najvažnijima.
5. (Ovisno o tome što sudionici_e označe kao najvažnije, postavljaju se pitanja za pojašnjenje, ako isto nije odgovoreno u prethodnim pitanjima)
  - Kako osigurati kvalitetnu komunikaciju s udrugama? Tko, kada, koliko često i zašto komunicira?
  - Koje institucije su najvažnije za provedbu GOO-a? Na koji način bi mogle pružiti podršku provedbi GOO-a u partnerstvu škola i udruga? Kakvi dokumenti bi pružili dobar institucionalan okvir za suradnju?
  - Na koji način pristupiti vodstvu škole? Što kada vodstvo škole ne pokazuje razumijevanje ili volju?
  - Na koji način interni dokumenti škola mogu olakšati suradnju u zajedničkoj provedbi GOO-a? Koji su to dokumenti i što bi u njima trebalo pisati?
  - Na koji način bi se mogle financirati aktivnosti škola i udruga u provedbi GOO-a? Tko bi to i zašto trebao financirati?
  - Kakvo je Vaše iskustvo u razvoju projekata sa udrugama? Na koji način taj proces učiniti boljim i ugodnijim za sve?
  - Kako provodite evaluaciju svojeg rada sa udrugama u području GOO-a? Kako bi izgledala jedna sveobuhvatna, kvalitetna evaluacija i tko bi je radio?

FOKUSNA GRUPA ZA PREDSTAVNIKE_ICE ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA

1. Kako surađujete sa školama? Navedite primjer suradnje koju smatrate uspješnom.
2. S kakvim ste se preprekama susretali pri suradnji sa školama? Kako ste ih riješili? Što bi bilo potrebno da ih se riješi?
3. Na koji način bi vam se olakšala suradnja sa školama u provedbi GOO-a? Kako bi takva suradnja izgledala?
4. Ovdje se nalazi popis raznih predispozicija suradnje koje su osobe koje su ispunile upitnik smatrale važnima. Kako vam se on čini: treba li nešto dodati? Molim vas da pomoću post-it papirića označite 3 koja smatrate najvažnijima.
5. (Ovisno o tome što sudionici_e označe kao najvažnije, postavljaju se pitanja za pojašnjenje, ako isto nije odgovoreno u prethodnim pitanjima)
  - Kako osigurati kvalitetnu komunikaciju sa školama? Tko, kada, koliko često i zašto komunicira?
  - Koje institucije su najvažnije za provedbu GOO-a? Na koji način bi mogle pružiti podršku provedbi GOO-a u partnerstvu škola i udruga? Kakvi dokumenti bi pružili dobar institucionalan okvir za suradnju?
  - Na koji način pristupiti vodstvu škole? Što kada vodstvo škole ne pokazuje razumijevanje ili volju?
  - Na koji način interni dokumenti škola i udruga mogu olakšati suradnju u zajedničkoj provedbi GOO-a? Koji su to dokumenti i što bi u njima trebalo pisati?
  - Na koji način bi se mogle financirati aktivnosti škola i udruga u provedbi GOO-a? Tko bi to i zašto trebao financirati?
  - Kakvo je Vaše iskustvo u razvoju projekata sa školama? Na koji način taj proces učiniti boljim i ugodnijim za sve?
  - Kako provodite evaluaciju svojeg rada sa školama u području GOO-a? Kako bi izgledala jedna sveobuhvatna, kvalitetna evaluacija i tko bi je radio?

Prilozi:

Power point prezentacija s informacijama o projektu

Popis predispozicija uspješne suradnje

Literatura

Državni zavod za statistiku (2021). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2019. Preuzeto sa:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/menandwomen/men_and_women_2021.pdf

NCVO (2019). Time well spent: a national survey on the volunteer experience. Preuzeto sa:
https://www.ncvo.org.uk/images/documents/policy_and_research/volunteering/Volunteer-experience_Full-Report.pdf

Sekol, I. i Maurović, I. (2017). Miješanje kvantitativnog i kvalitativnog istraživačkog pristupa u društvenim znanostima – miješanje metoda ili metodologija? *Ljetopis socijalnog rada*, 2017, 24(1), 7-32.